

Zaštita okoliša

Izvješće T-HT Grupe za 2006.

Sadržaj

- **Uvod**
- **Politika i strategija**
 - Politika i ciljevi zaštite okoliša
 - Politika zaštite okoliša T-HT Grupe
 - Ciljevi u zaštiti okoliša
 - Međunarodna suradnja
 - Udruga europskih operatora telekomunikacijske mreže (ETNO)
 - DT Grupa
 - Komuniciranje
- **Profil T-HT Grupe**
 - Osnovni podaci
 - Djelatnost
 - Organizacija
 - Organizacija i odgovornosti u zaštiti okoliša
 - T-Mobile*
 - Ljudski resursi
 - Sponzorstva / Društvena odgovornost
 - Osnovni pokazatelji o mrežama
 - Osnovni financijski pokazatelji
- **Zakonodavni okvir**
 - Zakoni i propisi RH od važnosti za T-HT
 - Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost - ekološke naknade
- **Upravljanje okolišem**
 - Sustav upravljanja okolišem (EMS) prema ISO 14001
 - Sustav upravljanja okolišem u T-Mobileu
- **Pokazatelji (indikator) o utjecaju na okoliš**
 - Zbirni pokazatelji o utjecaju na okoliš u T-HT Grupi
 - Potrošnja resursa
 - Energija
 - Električna energija
 - Goriva za grijanje
 - Pogonska motorna goriva
 - Papir
 - Voda
 - Krajoblik i tlo, nekretnine
 - Emisije i otpad
 - Emisije otpadnih plinova
 - Otpad
 - Buka
 - Neionizirajuće elektromagnetsko zračenje
 - Troškovi i prihodi u vezi s okolišem
 - Troškovi
 - Prihodi
 - Pozitivni utjecaj ICT usluga na okoliš
 - Eko-efikasnost T-HT Grupe

Uvod

Zaštita okoliša već duže vrijeme zaokuplja pozornost političara i poslovnog sektora širom svijeta, a odluke iz te domene postaju sve važniji čimbenik ukupnog poslovnog odlučivanja i na razini globalnih korporacija i na razini lokalnih poduzeća. Istodobno, problemi zaštite okoliša postaju sve kompleksniji i međusobno povezani. Tradicionalan, reaktivan i "ad-hoc" način rješavanja tih problema pokazao se vrlo neučinkovitim. S rastom konkurencije na globalnom tržištu zakoni i propisi iz oblasti zaštite okoliša postavljaju nove standarde za poslovne subjekte širom svijeta. No, dobra izvedba u zaštiti okoliša nije samo zakonska ili moralna obveza, ona ima i poslovnog smisla. Smanjivanje zagađivanja znači povećanje učinkovitosti i manje rasipanje prirodnih resursa. Poboljšani uvjeti zdravlja i sigurnosti na radu rezultiraju produktivnijom radnom snagom. Isporučka roba i usluga koja poštuje okoliš pomaže širenju tržišta i unapređivanju prodaje. Ukratko, kompanije postaju konkurentnije kad prakticiraju dobro upravljanje zaštitom okoliša. S druge strane, rizici uzrokovani lošim upravljanjem zaštitom okoliša su mnogobrojni i kompleksni. Osim onih očitih, poput štete za okoliš povezane s negativnim posljedicama za opći životni standard pučanstva, ovi rizici,

također, uključuju štetu za reputaciju kompanije i rezultiraju gubitkom povjerenja kod korisnika, susjeda i dioničara, gubitkom tržišnog udjela i, naravno, zakonskom odgovornošću. Izvješće o zaštiti okoliša T-HT Grupe za 2006. godinu treće je izvješće te vrste koje je pripremio tim za zaštitu okoliša slijedom svoje obveze iz važeće Politike zaštite okoliša T-HT Grupe i koje opisuju izvedbu T-HT-a u zaštiti okoliša u prethodnoj kalendarskoj godini.

T-HT, kao vodeći telekomunikacijski operator u Republici Hrvatskoj koji jedini nudi najširi spektar telekomunikacijskih usluga, vodi stalnu brigu o svojim korisnicima visoko cijeneći njihovo mišljenje o kvaliteti svojih usluga, nastojeći je stalno unapređivati. Istodobno, iako svojom djelatnošću ne spada među one poslovne subjekte koji imaju velik utjecaj na prirodni okoliš, posebno u odnosu prema nekim drugim proizvodnim granama i industrijama, T-HT vodi brigu o društvenoj sredini i prirodnom okolišu u kojima djeluje te, sukladno usvojenoj Politici zaštite okoliša T-HT Grupe, stalno radi na smanjivanju svog negativnog utjecaja na okoliš i njegovom svođenju na najmanju moguću mjeru. Pokazatelji o utjecaju na okoliš koji su prikazani u ovogodišnjem Izvješću govore da smo u mnogim područjima poboljšali svoju izvedbu

u odnosu na prethodno razdoblje (smanjena potrošnja vode, energije, ukupna količina proizvedenog otpada, smanjena količina emisije CO₂, itd.). Pokazatelji o eko-efikasnosti, koji govore koliki je ukupan negativan utjecaj naših poslovnih aktivnosti po jedinici proizvodnje, odnosno po jedinici ostvarene dodane vrijednosti, ukazuju na nastavak pozitivnog trenda iz prethodnih godina, što je izravna posljedica uspjeha koji je na tržištu ostvarila ponuda ADSL širokopojasnog pristupa i s tim u vezi porasta prometa, odnosno količine prenesenih bita.

U protekloj, 2006. godini značajni su se događaji na području zaštite okoliša dogodili i u tvrtki kćeri, T-Mobileu. Kao jedini dio T-HT Grupe koji ima uspostavljen i certificiran Sustav za upravljanje okolišem prema standardu ISO 14001 (još od 2002. godine), u T-Mobileu je uspješno proveden vanjski audit ovog sustava prema novom izdanju norme ISO 14001:2004. U zajedničkoj akciji s tvrtkom Mobis electronic, ovlaštenim zastupnikom tvrtke Nokia, od korisnika su prikupljeni stari mobilni aparati svih vrsta, njihove baterije, punjači i dodatna oprema. Tom je prigodom od korisnika prikupljeno više od 3.500 uređaja koji su bili ekološki zbrinuti. Pored ostvarivanja posebne ponude, smisao akcije je i poticanje ekološke osviještenosti korisnika mobilnih uređaja.

Početak godine T-Mobile je na tiskovnoj konferenciji objavio i rezultate studije o utjecaju neionizirajućeg elektromagnetskog zračenja koju su izradili stručnjaci Fakulteta elektrotehnike i računarstva iz Zagreba. Analizom ove studije, povjerenstvo Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi utvrdilo je kako su zadovoljeni svi zahtjevi navedeni u Pravilniku o zaštiti od elektromagnetskih polja, čime je potvrđena ekološka i društvena odgovornost T-Mobilea.

I u ovogodišnjem Izvješću su prikazani troškovi poslovanja T-HT Grupe koji su u vezi s okolišem te su stavljeni u odnos s ukupnim materijalnim troškovima. To je, kao i lani, učinjeno kako bi se ukazalo na čvrstu vezu između aktivnosti na zaštiti okoliša, a naročito onih na optimizaciji, racionalizaciji ili smanjivanju potrošnje pojedinih prirodnih resursa, i poslovnog uspjeha kompanije, te na činjenicu da - osim na ostvarenje ekoloških dobitaka, te aktivnosti mogu imati i pozitivan utjecaj na poslovanje. Iako prema našoj računici identificirani troškovi čine nešto manje od 6% ukupnih materijalnih troškova, njihov apsolutni iznos je toliki da bi njihovo smanjivanje dalo vrijedan doprinos ukupnom smanjenju troškova poslovanja, što je stalan strateški cilj kompanije.

Kao dio DT Grupe, T-HT ima obvezu poštivati politike i strategije DT Grupe i s njima usklađivati i svoje vlastite. U tom pogledu, na području zaštite okoliša i održivog razvoja u 2006. godini smo nastavili suradnju s kolegama iz Središnjice DT Grupe. Održali smo zajedničke sastanke, prisustvovali radionicama i tradicionalnom Danu održivog razvoja te pripremali i slali redovite i povremene izvještaje o našim postignućima u zaštiti okoliša. Aktivno smo sudjelovali u

aktivnostima na reviziji Strategije održivog razvoja DT Grupe kao i izradi odgovarajućeg "roadmap-a" održivog razvoja za razdoblje do 2008. godine. Kao novi oblik razmjene iskustava i koordinacije djelovanja na razini Grupe ustanovljen je i Forum za održivi razvoj DT Grupe koji se u 2006. godini sastao dva puta.

Na međunarodnom planu aktivno smo sudjelovali u radnoj skupini za održivi razvoj ETNO-a, na što smo se obvezali pristupajući njegovoj Povelji o održivom razvoju. Tijekom cijele godine radili smo i na informiranju zaposlenika T-HT-a o našim aktivnostima.

Osim putem godišnjeg Izvješća o zaštiti okoliša, što nam je obveza iz Politike o zaštiti okoliša, zaposlenici su bili informirani i putem svih internih medija T-HT-a.

Na IntraNetu je pokrenuto interno elektronsko ekološko glasilo "Eko kuTak" u kojem su objavljivani članci o događajima u kompaniji i drugim zanimljivostima u području zaštite okoliša, sa svrhom popularizacije ove problematike među zaposlenicima. ■

Politika i strategija

Politika i ciljevi zaštite okoliša

Uprava kompanije određuje Politiku zaštite okoliša koja predstavlja izjavu organizacije o njenim namjerama i principima u odnosu prema svom ukupnom učinku u zaštiti okoliša, daje okvir za djelovanje i za postavljanje ciljeva i zadataka u tom području. Politika je deklaracija Uprave o njejoj privrženosti načelima zaštite okoliša. Tako definirana politika treba biti obznanjena i u organizaciji i izvan nje, npr. poslovnim partnerima, dobavljačima i sl. Politika zaštite okoliša treba se ticati aktualnih djelatnosti, proizvoda i usluga organizacije i treba obvezivati organizaciju na postupak stalnog unapređivanja svoje izvedbe u zaštiti okoliša. Također treba sadržavati obvezu sprečavanja zagađivanja i pridržavanja svih primjenjivih zakona.

Mora postojati jasan odnos između politike, ciljeva i zadataka na zaštiti okoliša. Ako je organizacija dio šire grupe (kao u našem slučaju, gdje je T-HT dio DT Grupe), a ta grupa ima vlastitu politiku zaštite okoliša, odnos prema politici grupe treba biti jasno određen.

Politika zaštite okoliša T-HT Grupe

Na svojoj 18. sjednici u 2006. godini, održanoj 7. lipnja, Uprava T-HT-a usvojila je Politiku zaštite okoliša T-HT Grupe s važenjem za cijelu Grupu. T-Mobile također ima vlastitu poli-

tiku zaštite okoliša koju je Uprava HT-a 2002. godine usvojila za potrebe uvođenja i certificiranja Sustava upravljanja okolišem prema ISO 14001 normi u djelatnosti mobilnih komunikacija. Nakon što je T-Mobile Hrvatska formiran kao zasebna kompanija u 100% vlasništvu T-HT-a, njegova je Uprava usvojila revidiranu politiku upravljanja okolišem za potrebe obnavljanja certifikata njihovog Sustava upravljanja okolišem. Politika zaštite okoliša T-HT Grupe u skladu je s revidiranom politikom zaštite okoliša i krovnim ciljevima zaštite okoliša DT Grupe. Oslanjajući se na politiku zaštite okoliša DT Grupe i njena osnovna načela zaštite klime, politika zaštite okoliša T-HT Grupe pomaže između ostaloga da se izbjegnu rizici gubitka ugleda i vjerodostojnosti T-HT Grupe. Ona osigurava usmjerenje unutar Grupe i čini osnovu za buduće mjere u zaštiti okoliša i posebno u zaštiti klime; stvara povjerenje među našim internim i eksternim zainteresiranim stranama (nevladinim organizacijama, političkim tijelima, lokalnoj zajednici i sl.) u iskrenost privrženosti T-HT Grupe zaštiti okoliša i klime. Iako općenito politika zaštite okoliša ne uključuje nikakav rizik za T-HT, ugled i vjerodostojnost Grupe mogu doći u opasnost ako se aktivnosti na tom planu ne bi provodile onako kako je proklamirano prihvaćenom politikom. Politika zaštite okoliša T-HT Grupe obuhvaća sve aspekte okoliša Grupe: otpad, tlo, energiju, sirovine, vodu i otpadnu vodu, zrak i ispušte u zrak,

elektromagnetska polja i buku. Zbog velike važnosti zaštite klime (aspekti okoliša, zrak i emisije stakleničnih plinova), posebna pozornost je posvećena tim pitanjima primjenom načela zaštite klime DT Grupe na prikladan način.

Politika zaštite okoliša u T-HT Grupi obuhvaća sljedeće:

- *Zaštita okoliša i prirodnih resursa zauzima visoko mjesto među prioritetima T-HT-a.*
- *T-HT upravlja zaštitom okoliša sukladno načelima najbolje prakse među europskim telekomunikacijskim operatorima i važećim međunarodnim standardima radi djelotvorne implementacije ciljeva politike zaštite okoliša, s konačnim ciljem uvođenja sustava za upravljanje okolišem prema standardu HRN EN ISO 14001 u dijelovima T-HT Grupe gdje još nije uveden.*
- *U zaštiti okoliša T-HT djeluje sukladno hrvatskim zakonima i drugim propisima, a na postavljene zahtjeve gledamo kao na nužan minimum, nastojeći da se postignu i puno bolji rezultati.*
- *T-HT neprestano radi na unapređivanju svog djelovanja na zaštiti okoliša.*
- *Politika nabave u T-HT-u provodi ciljeve zaštite okoliša koji se također odražavaju, gdje god je to moguće primijeniti, i na naše odnose s poslovnim partnerima - dobavljačima i*

podizvođačima.

- *T-HT kontinuirano teži smanjivanju utjecaja na okoliš svih svojih prepoznatih značajnih aspekata okoliša, a naročito smanjivanju proizvodnje otpada nastalog u našim redovitim aktivnostima i njegovom pravilnom zbrinjavanju te sprečavanju i smanjivanju štetnih emisija u zrak, vodu i tlo.*
 - *T-HT se u okviru svojih mogućnosti pridružuje općim naporima na zaštiti klime i ozonskog omotača ugrađujući osnovna načela zaštite klime DT Grupe u svoje programe zaštite okoliša u mjeri u kojoj je to primjereno našim poslovnim aktivnostima.*
 - *Proizvode i usluge T-HT-a nastojimo dizajnirati tako da se primijenjenim rješenjima štede energija i prirodni resursi.*
 - *T-HT aktivno uključuje sve svoje zaposlenike u napore na zaštiti okoliša u njihovoj radnoj sredini te ih za to osposobljava na odgovarajući način.*
 - *T-HT informira javnost i sve zainteresirane strane o svojim naporima i postignućima u očuvanju okoliša najmanje putem godišnjeg izvješća o zaštiti okoliša, potičući tako konstruktivan dijalog.*
- Ova politika primjenjuje se u cijeloj T-HT Grupi pa su sukladno tome za njenu provedbu odgovorni svi zaposlenici T-HT-a. Politika zaštite okoliša T-HT Grupe dostupna je javnosti.*

Ciljevi u zaštiti okoliša

Na osnovi usvojene Politike zaštite okoliša i slijedom obveze iz krovnih ciljeva zaštite okoliša DT Grupe važećih za sve kompanije u većinskom vlasništvu DT-a, zacrtani su opći ciljevi T-HT-a

u zaštiti okoliša za razdoblje 2005. - 2008. s mjerama za njihovo izvršenje.

U sljedećoj tabeli dan je prikaz ostvarenja zacrtanih ciljeva tijekom 2006. godine.

Ciljevi 2005. - 2008. god.	Ostvareno u 2006. godini
<p>Potrošnja energije (na razini Grupe) Uvesti mjere za racionalniju i efikasniju potrošnju energije, smanjiti potrošnju goriva za vozila</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Potrošnja električne energije smanjena za 5% - Potrošnja loživog ulja smanjena za 13,36% - Ukupna potrošnja energije za grijanje smanjena za 17,2% - Potrošnja goriva za pogon vozila smanjena za 10,8% - Potrošnja goriva za pogon vozila / 100 km smanjena za 13%
<p>Potrošnja papira Smanjiti potrošnju papira za ispise/kopiranje, smanjiti potrošnju za telefonske imenike, proširiti uporabu recikliranog papira za tiskanje promotivnih materijala</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Izvješće je tiskano na ekološki proizvedenom papiru - Uvedena usluga WebBill kojom je smanjena količina papira potrebnog za dostavu ispisa poziva korisnicima usluga - Primjenom suvremenih IT aplikacija za uredsko poslovanje smanjeno kolanje spisa u papirnatom obliku u kompaniji
<p>Upravljanje otpadom U cijelosti uvesti proceduru i procese za upravljanje otpadom; smanjiti ukupnu količinu proizvedenog otpada; povećati količinu prikupljenih starih baterija, telefonskih aparata i telefonskih imenika od korisnika; udvostručiti količinu prikupljenog starog papira i istrošenih printerskih kaseti za recikliranje; povećati količinu prikupljenog ostalog korisnog otpada radi predaje ovlaštenim kompanijama na recikliranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Osvežene procedure upravljanja otpadom sukladno novim zakonskim rješenjima - Smanjena ukupna količina proizvedenog otpada za 63 % u odnosu na 2005. godinu kad se zbrinjavao i dio historijskog otpada - Obavljeno prikupljanje i zbrinjavanje veće količine otpisanih telekomunikacijskih uređaja i opreme u području nadležnosti T-Coma (historijski otpad) - Uvedeno odvojeno prikupljanje kazeta tonera na svim većim lokacijama u kompaniji - Prošireno odvojeno prikupljanje otpadnog papira i PET boca - Obavljene pripreme za organizirano prikupljanje rabljenih baterija u kompaniji i od korisnika - Ekološki su zbrinuta 2 napuštena spremnika i preostalo gorivo/talog što se u njima našlo
<p>Nabava Pripremiti upute i uvesti ekološke zahtjeve u proces nabave.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - U ovom području nisu napravljeni značajniji pomaci
<p>Zagađenje zraka Smanjiti zagađivanje zraka prelaskom na grijanje prirodnim plinom i centralno grijanje umjesto grijanja na loživo ulje gdje god je to moguće i ekonomski opravdano</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Prijavljena emisija CO₂ iz stacionarnih izvora smanjena za 27% u odnosu na 2005. godinu - Obavljene pripreme za redovita dvogodišnja mjerenja emisija u zrak iz stacionarnih izvora u 2007. godini
<p>Komunikacija i podizanje svijesti Objaviti godišnji izvještaj o zaštiti okoliša; obavještavati o postignućima i zanimljivostima iz područja zaštite okoliša na Intranetu; uključiti u marketinške kampanje promicanje koristi za okoliš od proizvoda T-HT-a; raditi na podizanju svijesti svih zaposlenika o potrebi zaštite okoliša</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Izvješće o zaštiti okoliša T-HT Grupe za 2005. godinu objavljeno - Pokrenuto interno elektronsko ekološko glasilo Eko kuTak, izdana 4 broja u 2006. godini - Objavljeno 6 članaka s ekološkom tematikom na portalima i u internim tiskanim medijima; Politika zaštite okoliša tiskana u reviji halo!

T-Mobile Hrvatska je u 2006. godini u okviru svog Sustava upravljanja okolišem postavio vlastite ciljeve ostvarenje kojih je prikazano u sljedećoj tabeli:

Ciljevi 2006. god.	Mjere	Ostvareno
<i>Ekološko zbrinjavanje zastarjele ili nefunkcionalne elektroničke opreme</i>	- Ekološki zbrinuti staru antensku opremu - Zastarjelu IT opremu donirati - Ekološki zbrinuti nefunkcionalnu uredsku IT opremu	- Ukupno 81.058,23 kg stare antenske opreme je ekološki zbrinuto: - metalni otpad 50.781 kg - elektronički otpad 22.622,23 kg - Zastarjela IT oprema donirana - Ukupno 7.655 kg neispravne IT opreme je ekološki zbrinuto
<i>Program praćenja troškova zaštite okoliša</i>	- Unaprijediti praćenje troškova - Uvesti praćenje prihoda	- Praćenje troškova dalje unaprijeđeno - Uvedeno praćenje prihoda
<i>Istraživanje tržišta u vezi s EM zračenjem i ekološkom svijesti korisnika</i>	- Obaviti istraživanje tržišta	- Istraživanje tržišta obavljeno u veljači 2006. godine
<i>Vanjski (recertifikacijski) audit Sustava upravljanja okolišem prema normi ISO 14001</i>	- Obaviti vanjski audit Sustava upravljanja okolišem prema normi ISO 14001	- Vanjski audit uspješno obavljen 4. listopada 2006.
<i>Stalno unapređivanje internog informiranja o zaštiti okoliša (radionice, interni treninzi, interna web stranica)</i>	- Stalna edukacija zaposlenika o sustavu za upravljanje okolišem i elektromagnetskim poljima - Redovito ažuriranje sadržaja interne web stranice	- U 2006. godini educirano je 385 zaposlenika o sustavu za upravljanje okolišem i elektromagnetskim poljima - Interna web stranica se stalno osvježavala
<i>Poboljšanje transparentnosti podataka (potrošnja električne energije, potrošnja vode itd.)</i>	- Poboljšati procedure praćenja podataka o potrošnji resursa	- Napravljena su poboljšanja u procedurama praćenja podataka

Međunarodna suradnja

Udruga europskih operatora telekomunikacijske mreže (ETNO)

T-HT je član ETNO-a, Udruge europskih operatora telekomunikacijske mreže od 1993. godine i potpisnik ETNO Povelje o zaštiti okoliša od 1996. godine (više podataka o ETNO udruzi, ETNO Povelji i Izvještaju o zaštiti okoliša može se naći na www.etno.be).

U prosincu 2004. godine ETNO je na Prvoj europskoj konferenciji o telekomunikacijama i održivom razvoju u Budimpešti promovirao novu Povelju o održivom razvoju kao zamjenu i dopunu Povelje o zaštiti okoliša.

Na svojoj 18. sjednici u 2005. godini održanoj 7. lipnja Uprava T-HT-a donijela je Odluku o pristupanju T-HT-a Povelji o održivom razvoju Europske udruge telekomunikacijskih operatora. Kako je već rečeno, ta je povelja dizajnirana s namjerom da zamijeni postojeću Povelju o zaštiti okoliša i ona poziva potpisnice da na najširoj osnovi implementiraju

načela održivosti kroz svoje poslovne odnose i aktivnosti. Povelja o održivom razvoju poziva potpisnice da revidiraju sveukupne kompanijske politike s ciljem implementiranja i integriranja načela politike održivog rasta u svoje poslovne strategije i prakse na najširi mogući način. Danas se od kompanija traži da posvećuju veću pozornost etici u poslovanju, odnosima sa zaposlenicima, ljudskim pravima, ulaganjima u lokalnu zajednicu i upravljanju okolišem. Način na koji se obavljaju poslovne aktivnosti je ključan za izgradnju čvrstih odnosa sa zainteresiranim stranama, a bez održivosti nema ni budućnosti.

To je posebno važno za hrvatske kompanije na pragu pristupanja u puno članstvo u Europskoj uniji. Održivost je poslovnom logikom pokretano strateško pitanje jer svaka je kompanija pod snažnim pritiskom stvaranja stalno rastuće vrijednosti za dioničare, a unapređivanje izvedbe na ekološkom i društvenom planu predstavlja golemu poslovnu priliku da se upravo to i postigne.

U tom smislu opredijeljenost za održivi razvoj znači:

- Preuzimati odgovornost i odgovorno se ponašati
- Stvarati vrijednost za zainteresirane strane
- Pretvarati rizike u prilike
- Kroz današnje aktivnosti pridonositi izgradnji buduće kvalitete življenja cjelokupnog društva.

Do kraja 2006. godine 19 je europskih telekomunikacijskih kompanija pristupilo Povelji o održivom razvoju, među kojima je i DT kao i članice DT Grupe Matav i Slovak Telekom. HT - Hrvatske telekomunikacije d.d. svojim pridruživanjem Povelji potvrdile su svoju opredijeljenost zajedničkim ciljevima korporativne društvene odgovornosti izraženima kroz Strategiju održivog razvoja DT Grupe i načela T-Spirita, što se očituje kroz našu uključenost i sudjelovanje u mnogobrojnim društvenim inicijativama i aktivnostima, zaštiti okoliša i održivoj poslovnoj praksi. Od početka 2005. godine predstavnik T-HT-a aktivno sudjeluje u radu ETNO Radne skupine za održivi razvoj koja je formirana još 1996. godine kao Radna skupina za zaštitu okoliša sa zadatkom da prati i usklađuje aktivnosti članica ETNO-a, potpisnica Povelje o zaštiti okoliša, u njihovim nastojanjima da ostvare načela utvrđena tom Poveljom. Lansiranjem nove Povelje o održivom razvoju promijenjen je i naziv te radne skupine te proširene njene zadaće. Radna skupina sastaje se u pravilu tri puta godišnje, a domaćini sastanaka su telekomunikacijski operatori članovi ETNO-a i potpisnici Povelje. U 2006. godini sudjelovali smo na tri takva sastanka.

DT Grupa

Kao član DT Grupe T-HT je dužan provoditi politike i strategije Grupe koje se odnose na sve njene članice, pa tako i Strategiju održivog razvoja Grupe koja se zasniva na viziji "bolje budućnosti" opredmećenoj kroz načela T-Spirita. 2006. godine bila je u tijeku revizija dotadašnje Strategije održivog razvoja DT Grupe te izrada "roadmap-a" održivog razvoja DT Grupe za razdoblje do 2008. godine.

Zajedno s ostalim članicama Grupe i T-HT je sudjelovao u aktivnostima oko definiranja ove nove Strategije i dao svoj doprinos u kreiranju spomenutog "roadmap-a". U tu svrhu u Zagrebu je u veljači 2006. godine održan sastanak s predstavnikom DT-a iz organizacijskog dijela zaduženog za održivi razvoj i korporativno građanstvo (CSC), gdje su predstavnici T-HT-a prezentirali naša najvažnija dostignuća u proteklom razdoblju u području zaštite okoliša i promicanju ciljeva Strategije održivog razvoja DT Grupe. Tom su prigodom razmotrene i novosti koje donosi revidirana Strategija te predočen prilog T-HT-a za definiranje zajedničkog "roadmap-a" održivog razvoja Grupe.

U svibnju 2006. godine predstavnik T-HT-a je u središnjici DT-a u Bonnu po drugi puta prisustvovao redovitom i tradicionalnom Danu održivog razvoja, manifestaciji na kojoj, uz djelatnike DT-a iz Njemačke i predstavnike kompanija u vlasništvu DT-a, prisustvuju i predstavnici različitih zainteresiranih strana (nevladinih organizacija, ekoloških udruga, međunarodnih organizacija uključenih u problematiku održivog razvoja, financijskih institucija i sl.). Cilj ovog skupa je promicanje otvorenog dijaloga o važnim temama održivog razvoja. Paralelno s Danom održivog razvoja, u Bonnu je održan i prvi sastanak novoosnovanog Forum za održivi razvoj DT Grupe. Forum za održivi razvoj DT Grupe osnovan je sa svrhom da omogući razmjenu iskustava i primjera najbolje prakse između međunarodnih članica Grupe u područjima korporativne društvene odgovornosti i upravljanju zaštitom okoliša te njihovo izravnije sudjelovanje u kreiranju i provedbi strategija i politika Grupe u tim područjima. Predviđeno je da se Forum sastaje dva puta godišnje, od čega jednom uvijek neposredno prije Dana održivog razvoja, a drugi put kod jedne od međunarodnih članica Grupe. Tako je drugi sastanak Forum u 2006. godini održan u studenome 2006. godine u Budimpešti u organizaciji Mađarskog Telekom i na njemu su razmatrane mnoge teme od zajedničkog interesa za članice Grupe, poput obnovljene Strategije održivog razvoja Grupe i već spomenutog "roadmap-a" održivog razvoja, primjene EU smjernica o električnom i elektroničkom otpadu, politika i mjera za uštedu energije i poboljšanje energetske efikasnosti, zaštite klime i drugo. Tijekom 2006. godine T-HT je putem svog predstavnika prisustvovao kao gost na dvije radionice o održivom razvoju i zaštiti okoliša T-Coma u Njemačkoj u svrhu upoznavanja s radom i inicijativama koje se provode u organizacijskim jedinicama njemačkog T-Coma zaduženima za poslove

zaštite okoliša i održivog razvoja.

T-Mobile Hrvatska aktivno sudjeluje u radnoj skupini za zdravlje i elektromagnetska polja te radnoj skupini za ekomenadžment, u sklopu T-Mobile Internationala. Smjernice o elektromagnetskim poljima su definirane za cijelu T-Mobile grupu, u svrhu postizanja zajedničke strategije o ovom pitanju. U srpnju 2006. godine T-Mobile Hrvatska je bio domaćin kvartalnog sastanka radne skupine za zdravlje i elektromagnetska polja.

Komuniciranje

Sukladno usvojenoj Politici zaštite okoliša T-HT Grupe, kojom se T-HT, između ostalog, obvezao da će informirati javnost i sve zainteresirane strane o svojim naporima i postignućima u očuvanju okoliša najmanje putem godišnjeg izvješća o zaštiti okoliša, potičući tako konstruktivan dijalog, u 2006. godini objavljeno je drugo takvo izvješće koje se odnosilo na 2005. godinu.

Iako je godišnje izvješće o zaštiti okoliša glavni oblik izvješćivanja zaposlenika, dioničara i šire društvene zajednice putem kojeg kompanija izvještava o svojim postignućima u zaštiti okoliša tijekom proteklog jednogodišnjeg razdoblja, o aktivnostima na polju zaštite okoliša i o onima koje spadaju pod korporativnu društvenu odgovornost, u sažetom obliku izvješćivano je i putem godišnjeg Izvješća o poslovanju (vidi Izvješće o poslovanju T-HT Grupe za 2006. godinu). Tijekom godine, informacije o aktivnostima u zaštiti okoliša prenošene su putem internih web portala i putem službenih web stranica T-HT-a i T-Mobilea Hrvatska u posebnim rubrikama "Ekologija". Na intranetskom portalu je objavljeno više članaka i priloga s aktualnim temama iz područja zaštite okoliša. U istim rubrikama nalaze se Politika zaštite okoliša T-HT Grupe i Povelja o održivom razvoju ETNO-a. U 2006. godini pokrenuta je dvomjesečna interna elektronička publikacija posvećena zaštiti okoliša - "Eko kuTak". Ideja o pokretanju publikacije inicirana je u organizaciji Sektora za osiguranje kvalitete i podršku, Odjela za zaštitu okoliša, a cilj joj je pravodobno informiranje zaposlenika naše kompanije o svim pitanjima iz područja zaštite okoliša. Osnovna nakana publikacije "Eko kuTak" je čitatelje senzibilizirati i potaknuti na ekološko djelovanje i razmišljanje pa kroz svoje stalne rubrike na jasan i zanimljiv način obrađuje razne teme iz područja zaštite okoliša. Također se osobita pozornost posvećuje osmišljavanju zanimljivog dizajna publikacije, ali i odabiru aktualnih tema koje su popraćene kvalitetnim fotografijama u boji. Publikacija se objavljuje na IntraNetu kako bi bila dostupna svim zaposlenicima naše kompanije. Na naslovnoj stranici publikacije "Eko kuTak" se nalaze aktualne ekološke vijesti koje su objavljene u ostalim medijima te o svim aktualnostima iz područja domaćeg i međunarodnog zakonodavstva (npr. novi pravilnici, upute za primjenu i sl.). Također se objavljuju vijesti o događanjima i skupovima značajnima za zaštitu okoliša te uvijek zanimljivi

članci o novim eko tehnologijama i proizvodima.

Središnji dio publikacije rezerviran je za pružanje aktualnih informacija o svim ekološkim aktivnostima koje se provode unutar naše kompanije, a sve u svrhu što bolje informiranosti te podizanja ekološke kulture i svijesti.

Podupirući brojne aktivnosti koje kompanija neprestano čini na unapređivanju svog djelovanja na području zaštite okoliša, čitatelji se potiču na aktivno sudjelovanje u provođenju tih aktivnosti. Kad se radi o temama od važnosti za kompaniju, tada se to prezentira detaljnije, kao što su naponi koji se čine u pogledu zbrinjavanja otpada (npr., načini razvrstavanja i zbrinjavanja otpada, osiguravanje dostatnog broja odgovarajućih spremnika, uređenje lokacija za njihovo postavljanje, itd.), a sve u skladu sa zakonskim propisima. Pojedini člancima upućujemo i na važnost reduciranja potrošnje energenata, a članci o obnovljivim izvorima energije ukazuju na moguće alternativne izvore energije. Na kraju svake publikacije se nalaze eko savjeti o reduciranju potrošnje energije, papira i vode te o načinima zbrinjavanja i mogućem smanjenju otpada.

Poticanjem na ove vrlo male i jednostavne promjene u svakodnevnom životu i radu pokazujemo svoju odgovornost prema očuvanju našeg okoliša, izbjegavajući nepotrebno rasiapanje energije, a samim time štedi se i novac. U nastavku publikacije nalaze se aktualni datumi u ekologiji, obrađuju se teme iz područja prirode, poput prirodnih fenomena, te vrlo zanimljive fotoreportaže o eko parkovima, vrtovima i rezervatima. Intencija je da se kroz te članke čitateljima pruže informacije o prepoznavanju i očuvanju brojnih populacija biljaka i životinja koje izumiru, ali i ukaže na alarmantnu činjenicu uništavanja flore i faune i u našoj zemlji i u svijetu. Na internom portalu T-Mobilea Hrvatska postoji poseban portal u potpunosti posvećen sustavu upravljanja okolišem prema ISO14001 normi, koji je dostupan internim korisnicima u T-Mobileu. Na službenom web portalu T-Mobilea Hrvatska redovito se ažurira rubrika "Zaštita okoliša", koja donosi informacije o ISO 14001 certifikatu, zaštiti okoliša u praksi, elektromagnetskom zračenju, studijama o elektromagnetskom zračenju i o 10 smjernica o elektromagnetskim poljima. Također je omogućeno postavljanje pitanja u vezi sa zaštitom okoliša putem e-mail adrese: zelena.pitanja@t-mobile.hr te besplatnog telefona 098 1543 (poziv je besplatan za pozive iz T-Mobile HR mreže). Pojedine zanimljive informacije u vezi sa zaštitom okoliša prenošene su i putem internih tiskanih glasila T-HT-a, a o sudjelovanju T-HT-a u različitim donatorskim i sponzorskim aktivnostima i putem vanjskih tiskanih i elektroničkih medija.

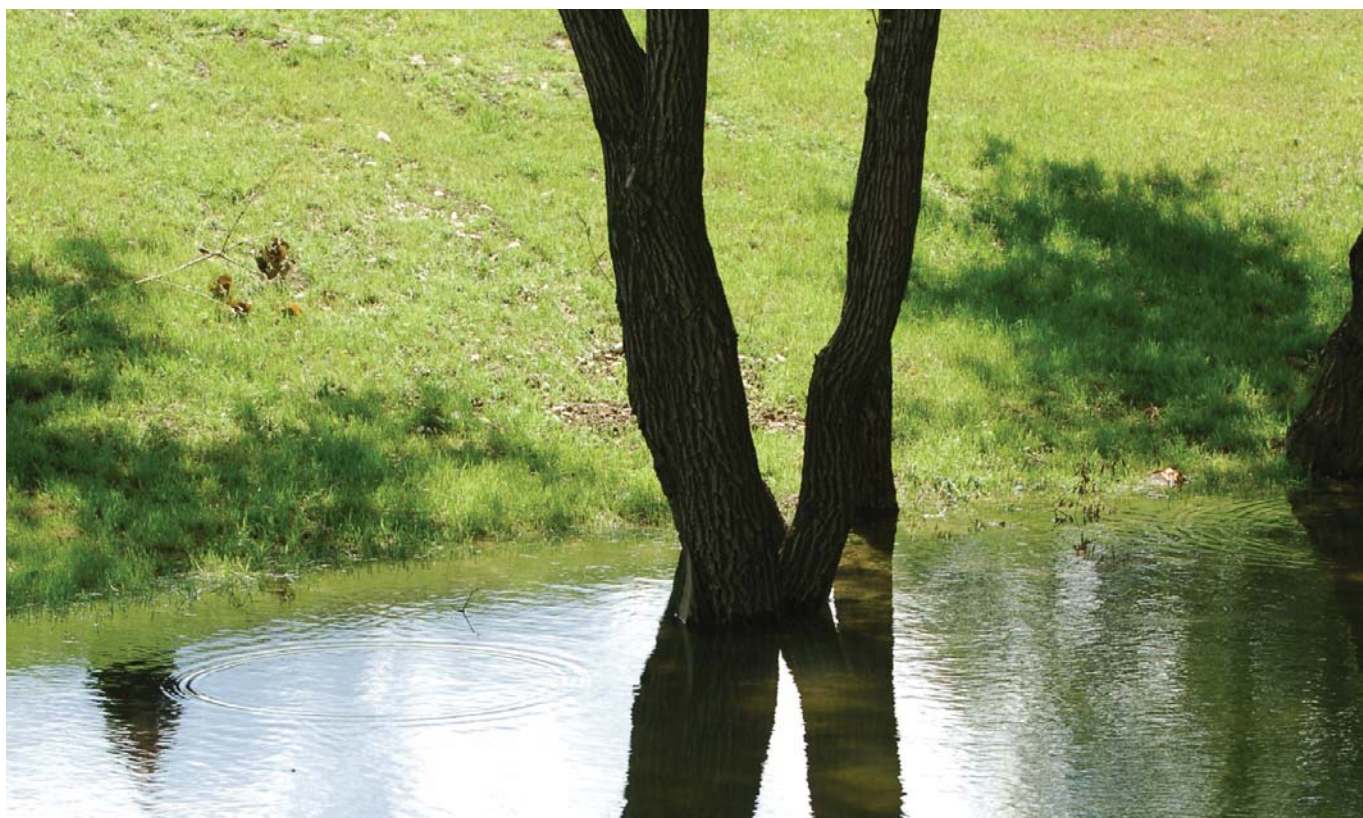
T-Mobile Hrvatska je za potrebe akvizicije novih lokacija u 2006. godini ažurirao stručnu brošuru pod nazivom "Sve o antenama i telekomunikacijskoj opremi". Namjena ove specifične brošure je detaljnije upoznavanje načina rada mobilnih mreža, postavljanja i vizualnog izgleda antene te utjecaja EM polja na zdravlje. Ažurirana je i brošura "I tehnologija i ekologija", koja je namijenjena široj javnosti i opisuje zaštitu

okoliša u T-Mobileu te se posebno bavi tematikom elektromagnetskih polja. Na konferenciji za tisak T-Mobile je predstavio Studiju korištenih izvora s obzirom na razine emitiranih elektromagnetskih polja koju je na poticaj T-Mobilea Hrvatska, a prema smjernicama Ministarstva zdravstva, izradio Fakultet elektrotehnike i računarstva u Zagrebu. Cilj ove Studije bio je utvrditi zadovoljavaju li GSM i UMTS sustavi pokretnih komunikacija tvrtke T-Mobile Hrvatska d.o.o. postojeće propise o zaštiti od elektromagnetskih polja. Studija se temelji na rezultatima mjerenja provedenima u blizini baznih postaja T-Mobilea Hrvatska. Ukupno je obavljeno mjerenje razine elektromagnetskog polja na 661 mjernoj točki, što su obavile isključivo tvrtke koje je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi RH ovlastilo za poslove zaštite od elektromagnetskih polja. Dodatno, područja povećane osjetljivosti, kao što su bolnice, škole i fakulteti, izmjerena su u potpunosti. Iz iscrpne analize mjernih rezultata proizašao je konačan zaključak ove Studije da sve bazne postaje GSM i UMTS sustava u vlasništvu T-Mobilea Hrvatska d.o.o. iz mjernog uzorka zadovoljavaju sve propise o zaštiti od elektromagnetskih polja koji su na snazi u Republici Hrvatskoj. Time je zaštita ljudi od izloženosti elektromagnetskim poljima na boljoj razini nego u Europi, a ispitane su mjerne točke u okolici promatranih baznih postaja sigurne za boravak ljudi. Dapače, izmjerene razine električnog polja i gustoće snage u velikoj većini mjernih točaka znatno su niže od graničnih razina. Tako je u 99,28% mjernih točaka za sustav GSM i u 100% mjernih točaka za sustav UMTS izmjerena

razina gustoće snage čak manja od 10% odgovarajuće granične razine. Utvrđeno je i da sve kolocirane bazne postaje sustava GSM i UMTS zadovoljavaju uvjet za istodobni rad više izvora elektromagnetskog polja na različitim frekvencijama. Analizom Studije, povjerenstvo Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi utvrdilo je kako su zadovoljeni svi zahtjevi navedeni u Pravilniku o zaštiti od elektromagnetskih polja te kako je ista vjerodostojna.

O rezultatima ove Studije i o drugim temama u vezi s elektromagnetskim zračenjem i zdravljem objavljeni su članci u časopisima za korisnike Puls i Poslovni puls te u stručnom časopisu "Gospodarstvo i okoliš".

Djelatnici T-Mobilea Hrvatska sudjelovali su na 9. međunarodnom simpoziju "Gospodarenje otpadom Zagreb 2006.", na kojem su prikazali svoje radove: "Obrazovanje za okoliš - primjer prakse u velikim kompanijama" i "Stari mobiteli i njihovo zbrinjavanje". Podučavajući mlade o zbrinjavanju i recikliranju otpada, ugostili su učenike Ekonomske gimnazije Benedikta Kotruljevića iz Zagreba i dali im informacije o praksi odvojenog prikupljanja i zbrinjavanja različitih vrsta elektroničkog otpada u kompaniji. Suradujući s drugim tvrtkama s razvijenom svijesću o zaštiti okoliša, T-Mobile je razmjenjivao svoja pozitivna iskustva u vezi sa zaštitom okoliša. Kroz svoj rad u tehničkim odborima Hrvatskog zavoda za norme, zaposlenici T-Mobilea Hrvatska aktivno sudjeluju u procesu prihvaćanja stručnih norma kao hrvatskih, što je nezaobilazan korak Republike Hrvatske na njenom putu primitka u Europsku uniju. ■

Profil T-HT Grupe

Osnovni podaci

HT - Hrvatske telekomunikacije d.d. su dioničko društvo osnovano 28. prosinca 1998. godine u Republici Hrvatskoj sukladno odredbama Zakona o razdvajanju Hrvatske pošte i telekomunikacija na Hrvatsku poštu i Hrvatske telekomunikacije, kojim je poslovanje prijašnjeg poduzeća Hrvatska pošta i telekomunikacije ("HPT s p.o.") razdvojeno i prenijeto na dva nova dionička društva: Hrvatske telekomunikacije d.d. i Hrvatsku poštu d.d., koja su počela poslovati 1. siječnja 1999. godine. U listopadu 1999. godine obavljena je prva faza privatizacije HT-a d.d. prodajom 35% dionica tvrtki Deutsche Telekom AG, dok je u drugoj fazi privatizacije, u listopadu 2001. godine, kupnjom dodatnih 16% dionica, Deutsche Telekom AG postao većinskim vlasnikom HT-a d.d. Tijekom 2002. godine HT-mobilne komunikacije d.o.o. su osnovane kao zasebno trgovačko društvo i povezano društvo u potpunom vlasništvu Hrvatskih telekomunikacija d.d. namijenjeno pružanju usluga pokretnih telefonskih mreža. T-HT Grupa je tijekom 2004. godine provela proces promjene zaštitnog znaka (rebranding) te je 1. listopada 2004. godine

uvela novi korporativni identitet kojim je T-HT Grupa postala dio globalne "T" obitelji Deutsche Telekom. Promjenu identiteta na korporativnoj razini pratilo je formiranje robnih marki dvaju odvojenih segmenata Grupe, T-Coma i T-Mobilea. Strateška i partnerska povezanost T-HT Grupe i Deutsche Telekom od 2000. godine rezultirala je njenim snažnim razvojem te je postala moderna telekomunikacijska grupacija koja želi u svom daljnjem unapređenju poslovanja i jačanju konkurentnosti iskoristiti sve prednosti globalnih robnih marki. Danas je većinski vlasnik Hrvatskih telekomunikacija d.d. Deutsche Telekom koji u svom vlasništvu ima 51 posto dionica. U vlasništvu Vlade Republike Hrvatske je 42 posto dionica HT-a d.d., dok Fond hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata posjeduje 7 posto dionica HT-a d.d. Nakon preuzimanja u svibnju 2006. godine, članom T-HT Grupe postao je i Iskon Internet d.d., jedan od vodećih alternativnih operatora u Hrvatskoj. Iskon unutar Grupe nastavlja razvijati rastući segment korisnika koji daju prednost alternativnim proizvodima i koje T-HT do 2006. nije intenzivno posluživao. Korisnik i njegove potrebe u fokusu su cjelokupnog poslovanja T-HT Grupe. Stoga je usmjerenost na

korisnika okosnica strategije T-HT-a. Cilj je da Grupa svim korisnicima ponudi najširi spektar nepokretnih i pokretnih telekomunikacijskih usluga u kojima će svaki korisnik naći uslugu koja će na najbolji način zadovoljiti njegove potrebe. Društveno odgovorno poslovanje prema zaposlenicima, kao i prema široj društvenoj zajednici, također je strateško opredjeljenje T-HT-a. Strategija Grupe sastoji se iz četiri modula; usmjerenost na potrebe korisnika kroz široku ponudu nepokretnih i pokretnih telekomunikacijskih usluga, rast kroz razvoj novih naprednih usluga, optimizacija poslovnih procesa i troškova i stalno educiranje zaposlenika i jačanje kulture izvrsnosti u uslugama. Kupnjom Iskon Internet d.d. krajem svibnja 2006., T-HT je u svoje okrilje doveo iskusnog inženjera, tehničara te stručnjaka za marketing i prodaju. Iskon Internet d.d. se proteklih šest godina istaknuo kao najveći alternativni dobavljač pristupa Internetu (ISP), prijenosa podataka, privatnih mreža i web hostinga za srednja i mala poduzeća. U okviru T-HT Grupe Iskon razvija alternativne telekomunikacijske usluge na osnovi širokopojasne tehnologije (broadbanda), djelujući kao samostalno trgovačko društvo s vlastitom upravom i s poslovnom politikom inovativnog i prilagodljivog operatora te pokrivajući rastući segment korisnika koji daju prednost alternativnim proizvodima. Nadalje, što se tiče poslovanja u Bosni i Hercegovini, učinjeni su svi potrebni potezi da bi 1. siječnja 2007. T-HT Grupa imala vlasnički udio od 39,1% u društvu Hrvatske telekomunikacije d.o.o. Mostar, koje je u međuvremenu objedinilo svoje poslovanje u pokretnoj i nepokretnoj mreži, pripajajući društvo HT Mobilne komunikacije d.o.o. Mostar.

Djelatnost

Osnovne djelatnosti društva HT - Hrvatske telekomunikacije d.d. i njegovog povezanog društva T-Mobile Hrvatska d.o.o., odnosno T-HT Grupe, sastoje se od pružanja telekomunikacijskih usluga te projektiranja i izgradnje komunikacijskih mreža na području Republike Hrvatske. T-HT Grupa u Hrvatskoj pruža sve telekomunikacijske usluge - usluge nepokretne telefonije, pokretnih telekomunikacija, prijenosa podataka, Interneta i međunarodnih komunikacija. Uz pružanje usluga nepokretnih telefonskih linija (pristup i promet fiksnim telefonskim linijama - POTS i ISDN, te dodatne usluge nepokretne mreže), Grupa pruža internetske usluge, usluge prijenosa podataka (najam vodova, ATM, X25 i Frame Relay) te posluje sa GSM i UMTS pokretnim telefonskim mrežama.

Organizacija

Organizacija T-HT Grupe (Društva) zasniva se na podjeli na korporativne i poslovne funkcije. Tako su korporativnim jedinicama poslovni segmenti integrirani u cjelovitu korporaciju koja, koristeći sve prednosti sinergije, ima jedinstven nastup na tržištu kao jedini davatelj svih telekomunikacij-

skih usluga u Hrvatskoj.

Istodobno, funkcija poslovnih jedinica osigurava i usmjerenost na pojedinačne proizvode i usluge te na taj način na jačanje njihova položaja na konkurentskom tržištu. T-HT Grupa obuhvaća sljedeće četiri korporativne jedinice čiji je cilj integracija poslovanja i upravljanja cijelog Društva: Korporativnu jedinicu glavnog izvršnog direktora, Korporativnu jedinicu za financije, Korporativnu jedinicu za usluge Grupe i Korporativnu jedinicu za ljudske resurse.

Te funkcije osiguravaju međusobnu usklađenost svih poslovnih segmenata Društva kako bi ono moglo poslovati kao jedan subjekt. Štoviše, sve navedene korporativne jedinice stavljaju naglasak na osiguranje vrijednosti cijelog Društva ili poticanje novih vrijednosti za Društvo.

T-HT ima dvije poslovne jedinice:

Poslovna jedinica za poslovanje nepokretne mreže i broadbanda (T-Com) organizirana je u okviru pravne osobe HT-Hrvatske telekomunikacije d.d. Sukladno novoj organizacijskoj strukturi, usluge nepokretne mreže, širokopojasne, internetske i podatkovne usluge, koje su godinu dana bile pod krovnom brandom T-Coma, formalno su postale dio jedinstvene i funkcionalno organizirane Poslovne jedinice unutar Društva, koja je spremna brzo reagirati na zahtjeve i očekivanja korisnika. T-Comom upravlja Izvršni odbor koji se sastoji od glavnog izvršnog direktora T-Coma (također član Uprave i glavni operativni direktor za nepokretnu mrežu i broadband T-Coma) i pet članova odgovornih za prodaju, financije, marketing, mrežu i ljudske resurse. Sve sadašnje regionalne aktivnosti Društva unutar nove organizacije dio su T-Coma. Regionalne aktivnosti organizirane su kroz Sektor za regionalnu prodaju/regionalno upravljanje, Sektor za regionalnu mrežu i Sektor za regionalne financije. Segmenti poslovanja T-Coma organizirani su u upravne jedinice T-Coma, kojima upravlja nadležni član Izvršnog odbora T-Coma.

Poslovna jedinica za poslovanje pokretnih komunikacija (T-Mobile) zasebna je pravna osoba organizirana kao društvo s ograničenom odgovornošću u stopostotnom vlasništvu T-HT-a. T-Mobile kao poslovnu jedinicu vodi Uprava T-Mobilea. Član Uprave i glavni operativni direktor za pokretnu komunikaciju Društva na osnovi je svoje funkcije predsjednik Uprave i glavni izvršni direktor T-Mobilea. Osim predsjednika, Uprava T-Mobilea ima još pet članova, odgovornih za financije, tehniku, marketing, prodaju i usluge te za ljudske resurse. Segmenti poslovanja T-Mobilea organizirani su u upravne jedinice T-Mobilea, a njima upravljaju nadležni članovi Uprave T-Mobilea.

Organizacija i odgovornosti u zaštiti okoliša

Poslovi zaštite okoliša prvi put su bili organizirani na razini T-HT Grupe tako da su Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o organizaciji HT-a d.d. od 3. veljače 2005. godine poslovi na koordinaciji i organiziranju zaštite okoliša u T-HT-u dodijeljeni Sektoru za strategiju mreže u Korporativnoj jedinici za usluge. Istim izmjenama i dopunama navedenog Pravilnika odgovornost za zaštitu okoliša namijenjena je glavnom direktoru za usluge, a za operativne poslove na tom području direktorima mreže u Regijama. Već prije tih izmjena, Pravilnikom o organizaciji bilo je regulirano da se poslovi zbrinjavanja otpada obavljaju u Sektoru za skladište i transport (kasnije Sektor za nabavu i logistiku), gdje je za to formirana posebna grupa za bavljenje otpadom. Novim Pravilnikom o organizaciji HT-Hrvatskih telekomunikacija d.d. 17. kolovoza 2005. godine poslovi koordinacije i organizacije zaštite okoliša pridijeljeni su Sektoru za osiguranje kvalitete i podršku u Podjedinici za mrežu Poslovne jedinice za poslovanje nepokretne mreže i broadbanda (T-Com). Istim Pravilnikom poslovi zbrinjavanja otpada ostali su u nadležnosti Sektora za središnju nabavu i logistiku u okviru Korporativne jedinice za financije. Tijekom 2006. organizacijski se nisu mijenjale odgovornosti za poslove zaštite okoliša.

T-Mobile

Organizacija poslova na zaštiti okoliša u Poslovnoj jedinici za poslovanje pokretnih komunikacija (T-Mobile) u 2006. godini nije se mijenjala u odnosu na prijašnje stanje.

Sustavom za upravljanje okolišem T-Mobile je definirao ustroj i odgovornosti za aktivnosti zaštite okoliša u okviru svoga djelokruga, koja započinje od Uprave T-Mobilea, pri čemu je Uprava imenovala jednog svog člana kao predstavnika Uprave za zaštitu okoliša. Menadžer okoliša je odgovoran za izvješćivanje Uprave o djelovanju Sustava upravljanja okolišem kako bi Uprava na temelju tog izvješća mogla ocijeniti i preporučiti poboljšanja Sustava. Uprava osigurava resurse nužne za primjenu i praćenje Sustava upravljanja okolišem, koji uključuju zaposlenike, tehnologiju i financijske izvore. Uprava također osigurava provođenje općih ciljeva upravljanja okolišem. Direktori sektora su odgovorni za primjenu i održavanje Sustava upravljanja okolišem, za provedbu općih i pojedinačnih ciljeva, za provođenje nadzora nad radom, za nadzor nad procesima koji su u vezi sa značajnim aspektima okoliša, za proces izobrazbe zaposlenika, za praćenje troškova zaštite okoliša te za cijeli niz dodatnih radnji koje su detaljnije opisane u Priručniku i u pripadajućim postupcima. Uprava je imenovala radnu skupinu odgovornu za izgradnju, održavanje, dokumentiranje i unapređenje Sustava upravljanja okolišem. Uprava je također imenovala menadžera okoliša. Menadžer okoliša je ujedno i voditelj radne skupine i koordinira rad članova radne skupine te je zadužen za izvješćivanje članu Uprave za zaštitu okoliša o stanju Sustava.

Ljudski resursi

T-HT prepoznaje važnost ljudskih resursa i temeljnu ulogu doprinosa svakog zaposlenika u suočavanju s izazovima iznimno promjenjivih uvjeta na hrvatskom tržištu.

Budući da smo svjesni kako su zaposlenici Društva osnova za ostvarenje strateških ciljeva i zadržavanje superiornog položaja na tržištu, T-HT stavlja naglasak na potrebu za kvalitativnim razvojem i rastom ljudskih resursa, što je i definirano u viziji ljudskih resursa:

“Stvaranje kulture visokog učinka u kojoj je svaki zaposlenik svjestan općih korporativnih ciljeva, odgovornosti svoje uloge, relevantnih očekivanja u pogledu učinka i u kojoj dobiva nagradu za svoj doprinos navedenim očekivanjima.”

Tijekom 2006. godine nastavljen je proces optimiziranja broja radnika, pri čemu je T-HT u potpunosti preuzeo svoju socijalnu odgovornost uzimajući u obzir sve odredbe propisane Kolektivnim ugovorom i Zakonom o radu. S obzirom na strukturu stručne spreme zaposlenika koji su napustili Društvo i dodatno selektivno zapošljavanje visokospecijaliziranih zaposlenika, postotak visokoobrazovanih zaposlenika povećan je sa 22% na 27% u ukupnom broju zaposlenika.

Na dan 31. prosinca 2006. godine T-HT Grupa je zapošljavala 7.498 radnika (uključujući i Iskon), što je 3% manje od broja radnika na isti dan 2005. godine.

U prosincu 2006. potpisan je novi Kolektivni ugovor s dva najjača sindikata u T-HT-u koji odražava visoki stupanj radničkih prava, dok istodobno predstavlja važan iskorak prema suvremenom poslovanju u okviru kojega radnici imaju mogućnosti

biti nagrađeni sukladno postignutim rezultatima.

Poput većine uspješnih kompanija u svijetu, T-HT uvodi sustav upravljanja učinkom, čiji je osnovni cilj da svaki radnik bude nagrađen sukladno rezultatima te da se na taj način poveže učinak svakog zaposlenika sa strategijskim ciljevima kompanije i njenim tržišnim uspjehom. Gotovo revolucionarne tehnološke promjene u telekomunikacijskoj industriji i novi tržišni izazovi zahtijevaju neprestano unapređenje postojećih i usvajanje novih znanja. Inzistirajući na cjeloživotnom učenju i razvoju kompetencija zaposlenika kao imperativu, T-HT konstantno povećava ulaganje u obrazovanje po zaposleniku. Održano je niz edukacija namijenjenih podizanju ključnih kompetencija, i menadžera i zaposlenika.

U svrhu postizanja i održavanja visoke ekološke svijesti zaposlenika, T-Mobile stalno provodi interna školovanja. Svaki novi zaposlenik prisustvuje školovanju o načinima provođenja zaštite okoliša, a svi ostali zaposlenici prisustvuju periodičkim dodatnim školovanjima. U 2006. godini 385 zaposlenika je prošlo edukaciju o sustavu za upravljanje okolišem i o učinku elektromagnetskih polja.

Sponzorstva

Kompetitivnost i korporativna društvena odgovornost idu ruku pod ruku jer je odgovorno ponašanje temelj dugoročnoga korporativnog uspjeha. To je i razlog zašto T-HT svoje kompetencije i resurse stavlja u službu društvenoga razvoja zajednice u kojoj djeluje. Sukladno svojoj donacijskoj strategiji, T-HT ponajprije stavlja naglasak na obrazovne, društvene i kulturne projekte u Republici Hrvatskoj. T-HT ova strategija sponzoriranja je usredotočena na sportske i kulturne aktivnosti, i to na korporativnoj razini, i kroz aktivnosti poslovnih jedinica - T-Coma i T-Mobilea. T-Mobile i Udruga "Bicikl" u školskoj godini 2006./2007. provode zajedničku edukacijsku akciju "Biciklom u školu" u 16 osnovnih škola diljem Hrvatske, kojom se podupire sigurnost u prometu i razvoj prometne kulture kod osnovnoškolaca.

T-Mobile, kao značajan sponzor u biciklizmu, kroz ovaj projekt želi podignuti razinu svijesti o sigurnosti u prometu te približiti bicikl kao zdravo, ekološki prihvatljivo i djeci primjereno prijevozno sredstvo.

Osnovni pokazatelji o mrežama

Osnovni pokazatelji o stanju kapaciteta nepokretnih telekomunikacijskih mreža u vlasništvu T-HT-a krajem 2006. godine i o prometu koji je u tim mrežama ostvaren tijekom te godine prikazani su u sljedećoj tabeli:

	2006.	2005.
Ukupan broj linija u nepokretnoj mreži (u tisućama)	1.646,6	1.675,0
POTS (uključujući FGSM)	1.541,6	1.549,2
ISDN	125,2	133,4
ADSL	215,5	108,4
Digitalizacija mreže (%)	100,0	100,0
Penetracija fiksnih linija (%)	40,0	37,2
Ukupan promet (u tisućama minuta)	5.677.544	5.657.793
Nacionalni pozivi	4.670.187	4.670.187
Prema nacionalnim pokretnim mrežama	533.610	672.761
Prema uslugama s dodanom vrijednosti	68.424	67.042
Prema međunarodnim fiksnim mrežama	139.758	174.850
Prema međunarodnim pokretnim mrežama	33.610	39.765
Ostali promet	73.810	33.188

U tabeli koja slijedi prikazani su kapaciteti i ostvaren promet u 2006. godini u internetskoj mreži T-HT-a:

	2006.	2005.
Dial-up korisnici (u tisućama)	626,1	600,2
Pretpлатnici stalnih internetskih veza (u tisućama)	0,4	0,5
VPN točke	780	449
ADSL korisnici (u tisućama)	229,9	108,4
Penetracija dial-up načina pristupa Internetu (%)	27	27
Ukupan broj minuta provedenih online za dial-up korisnike (u tisućama minuta)	1.457.947	2.063.088

Broj pretplatnika u mobilnim mrežama T-Mobilea u 2006. godini, udio na tržištu te ostvareni promet i prihod po pretplatniku prikazani su u sljedećoj tabeli:

	2006.	2005.
Ukupan broj mobilnih pretplatnika (u tisućama)	2.158,0	1.902,5
Br. prepaid pretplatnika, T-Mobile	1.603,3	1.486,1
Br. postpaid pretplatnika, T-Mobile	554,7	416,4
Tržišni udio, T-Mobile (%)	49,1	52,1
Penetracija u pokretnim mrežama (%)	97,7	82,4
MOU (minute korištenja po prosječnom pretplatniku)	117,2	109,2
ARPU (prosječan prihod od prometa po korisniku) kn	136,0	152,0

Osnovni financijski pokazatelji

Prihodi prema segmentima poslovanja (u milijunama kn)	2006.	2005.
Prihodi od nepokretne mreže	3.558	4.148
Prihodi od poslovanja s operatorima	665	624
Prihodi od podatkovnih usluga	209	228
Prihodi od internetskih usluga	490	301
Prihodi od pokretne mreže	3.708	3.432
Ukupni prihodi	8.630	8.605
Ostali prihodi	209	203
Ukupni prihodi od osnovne djelatnosti	8.839	8.808
Ukupni troškovi iz osnovne djelatnosti	6.463	6.558
Troškovi osoblja	1.243	1.638
EBITDA	4.041	3.756
Dodana vrijednost (EBITDA + troškovi osoblja)	5.284	5.394
Dobit iz osnovne djelatnosti (EBIT) (u milijunima kuna)	2.376	2.250
Dobitak iz redovitih aktivnosti prije poreza	2.592	2.421
Dobit financijske godine (u milijunima kuna)	2.058	1.921

Napomena: Financijski podaci iz Godišnjeg izvješća T-HT-a za 2006. godinu

Proteklu godinu na hrvatskom telekom tržištu označili su dodatno rigorozniji regulatorni okviri, bitno pojačana konkurencija, uvođenje novih tehnološki naprednijih proizvoda te opći pad razine cijena.

Unatoč tim i drugim izazovima, T-HT Grupa i nadalje drži vodeću poziciju na tržištu te ostvaruje vrlo dobre financijske rezultate:

- ukupni prihodi Grupe u 2006. iznose 8.839 milijuna HRK, što je na razini prošlogodišnjih. Pad prihoda nepokretne telefonije kompenziran je rastom prihoda segmenata pokretne telefonije te internetskih usluga;
- operativna dobit dosegla je 2.376 milijuna HRK, što predstavlja povećanje u odnosu na prethodnu godinu u iznosu od 5,6%. To povećanje najvećim dijelom je rezultat značajnog smanjenja troškova koji se tiču restrukturiranja Grupe u 2006.;
- neto dobit je u odnosu na prethodnu godinu porasla za 7,1% te iznosi 2.058 milijuna HRK..

EBITDA: Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortisation

Dodana vrijednost (Added value): EBITDA + troškovi zaposlenih

Napomena Korporativnog sektora za izvješćivanje: EBITDA i troškovi osoblja ne moraju se nužno podudarati s izvješćima slanim u DT unutar redovnog izvješćivanja prema DT-u (moguće odstupanje cca ±2%) zbog razlike u standardima izvješćivanja i strukturi izvješćivanja. ■

Zakonodavni okvir

Svijest o potrebi zaštite okoliša u Hrvatskoj se postupno pretvara u jasan, cjelovit i dugoročan koncept, osobito zbog postupka približavanja Europskoj uniji (EU) u kojoj je to jedna od ključnih tema. Postojeći sustav zaštite okoliša u Hrvatskoj temelji se na Ustavu Republike Hrvatske koji jamči zaštitu okoliša (članak 3.). Deklaracija o zaštiti okoliša u Republici Hrvatskoj sadrži smjernice za čvrsto opredjeljenje na izgradnji pravnog sustava, sukladno međunarodnim ugovorima i standardima europske i svjetske zajednice, koji će u potpunosti osigurati trajnu, sustavnu i učinkovitu zaštitu okoliša. Ona je bila osnovom za donošenje Zakona o zaštiti okoliša u kojem su uređena temeljna načela hrvatskog pravnog poretka o zaštiti okoliša te se sustavno i potpuno uređuje zaštita okoliša. Zakonom o zaštiti okoliša predviđeno je uređenje određenih pitanja provedbenim propisima, primjerice: Pravilnik o procjeni utjecaja na okoliš, Pravilnik o katastru emisija u okoliš, Plan intervencija u zaštiti okoliša i dr. U Republici Hrvatskoj doneseni su i cjeloviti zakoni o zaštiti prirode, zraka, postupanju s otpadom, upravljanju vodama i o kemikalijama:

■ Zakonom o zaštiti prirode uređuju se pojedini zaštićeni di-

jelovi prirode, način upravljanja, način zaštite i nadzor;

■ Zakonom o zaštiti zraka na cjelovit i obuhvatan način uređuju se mjere, način organiziranja i provođenja zaštite i poboljšanja kakvoće zraka;

■ Zakonom o otpadu određuju se prava i obveze fizičkih i pravnih osoba u postupanju s otpadom;

■ Zakon o vodama (kopnenim) uređuje pravni status voda i vodnog dobra, način i uvjete upravljanja vodama.

■ Zakonom o kemikalijama propisuju se postupak prijavljivanja novih tvari, razvrstavanje, pakiranje i označavanje kemikalija opasnih za zdravlje ljudi i okoliš, razmjena podataka o kemikalijama, način procjenjivanja mogućega rizika za ljude i okoliš, zabrane i ograničenja stavljanja u promet i korištenja te uvjeti za proizvodnju, promet i korištenje opasnih kemikalija. Na temelju navedenih zakona donesen je veći broj provedbenih propisa kojima je inkriminiran cijeli niz prekršaja i za njih su propisane veće novčane kazne za prekršaje počinjene u pravnom području zaštite okoliša. Nadalje, u tijeku je izrada novog Zakona o zaštiti okoliša u svrhu daljnjeg usklađivanja s *acquis communautaire* (Spozrazumom o pridruživanju i stabilizaciji).

Na temelju navedenih zakona donesen je veći broj provedbenih propisa kojima je inkriminiran cijeli niz prekršaja i za njih su propisane veće novčane kazne za prekršaje počinjene u pravnom području zaštite okoliša. Nadalje, u tijeku je izrada novog Zakona o zaštiti okoliša u svrhu daljnjeg usklađivanja s *acquis communautaire*om (Sporazumom o pridruživanju i stabilizaciji).

Zakoni i propisi RH od važnosti za T-HT

U provođenju svojih aktivnosti na zaštiti okoliša T-HT je obvezan poštivati sve relevantne zakone RH te druge propise koji reguliraju to područje. U tom pogledu za T-HT su od posebnog značenja sljedeći zakoni i propisi doneseni na državnoj razini:

- Zakon o zaštiti prirode (NN 70/2005)
- Zakon o zaštiti okoliša (NN 82/94 i 128/99)
 - Pravilnik o procjeni utjecaja na okoliš (NN 56/00 i 136/04),
 - Pravilnik o katastru emisija u okoliš (NN 36/96),
 - Plan intervencija u zaštiti okoliša (NN 82/99),
- Zakon o zaštiti zraka (NN 178/04),
 - Pravilnik o praćenju emisija onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora (NN 79/06),
 - Uredba o graničnim vrijednostima onečišćujućih tvari u zraku (NN 133/05),
 - Uredba o graničnim vrijednostima emisije onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora (NN 98/05),
 - Uredba o tvarima koje oštećuju ozonski sloj (NN 120/05),
 - Obračunska razina za tvari koje oštećuju ozonski omotač (NN 30/01),
 - Uredba o ozonu u zraku (NN 133/05),
 - Uredba o kritičnim razinama onečišćujućih tvari u zraku (NN 133/05),
 - Uredba o kakvoći biogoriva (NN 141/05),
- Zakon o vodama (NN 107/05)
- Zakon o otpadu (NN 178/04 i 111/06)
 - Pravilnik o uvjetima za postupanje s otpadom (NN 123/97 i 112/01),
 - Uredba o postupanju s opasnim otpadom (NN 32/98),
 - Uredba o kategorijama, vrstama i klasifikaciji otpada s katalogom otpada i listom opasnog otpada (NN 50/05),
 - Pravilnik o ambalaži i ambalažnom otpadu (NN 97/05 i 115/05)
 - Pravilnik o gospodarenju otpadnim gumama (NN 40/06)
 - Pravilnik o mjerilima, postupku i načinu određivanja iznosa naknade vlasnicima nekretnina i jedinicama lokalne samouprave (NN 59/06)
 - Pravilnik o gospodarenju otpadnim uljima (NN 124/06)
 - Pravilnik o gospodarenju otpadnim baterijama i akumulatorima (NN 133/06)
 - Pravilnik o gospodarenju otpadnim vozilima (NN 136/06)
- Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (NN 107/03)
 - Uredbe o jediničnim naknadama, korektivnim

koeficijentima i pobližim kriterijima i mjerilima za utvrđivanje naknade na emisiju u okoliš

- Zakon o zaštiti od neionizirajućeg zračenja (NN 105/99)
 - Pravilnik o ograničenjima jakosti elektromagnetskih polja za radijsku opremu i telekomunikacijsku terminalnu opremu (NN 183/04)
 - Pravilnik o zaštiti od elektromagnetskih polja (NN 204/03)
- Zakon od buke (NN 20/03)
 - Pravilnik o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave (NN 145/04) i
- Zakon o kemikalijama (NN 150/05).

Osim navedenih, postoji i čitav niz drugih pratećih propisa (pravilnika i uredbi) kojima se pobliže regulira provođenje zakonskih akata te različitih propisa donesenih na županijskim ili gradskim /općinskim razinama koji će uskoro dobiti na sve većoj važnosti.

Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost - ekološke naknade

Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost je osnovan radi financiranja pripreme, provedbe i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti u području očuvanja, održivog korištenja, zaštite i unapređivanja okoliša te u području energetske učinkovitosti i iskorištavanja obnovljivih izvora energije.

Fond je osnovan kao izvanproračunski Fond u svojstvu pravne osobe i s javnim ovlastima utvrđenima Zakonom (Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost NN 107/03). Javne ovlasti odnose se na donošenje upravnih akata u svezi s plaćanjem naknada i posebne naknade, vođenjem očevidnika obveznika plaćanja, propisivanjem uvjeta koje moraju ispunjavati korisnici sredstava Fonda i uvjeta za dodjeljivanje sredstava.

Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost propisuje:

- naknadu onečišćivača okoliša,
 - naknade korisnika okoliša,
 - naknadu na opterećivanje okoliša otpadom i
 - posebnu naknadu za okoliš na vozila na motorni pogon.
- Navedene naknade i posebna naknada plaćaju se pod uvjetima i na način propisan Zakonom o fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost te na temelju njega donesenih propisa i uredbi, a plaćaju se za kalendarsku godinu. ■

Upravljanje okolišem

Sustav upravljanja okolišem (EMS) prema ISO 14001

Nakana sustava upravljanja okolišem prema ISO 14001 normi je da se razvije sustavni pristup upravljanju utjecajima organizacije na okoliš. Očekivani ishod ovakvog pristupa je stalno unapređivanje upravljanja zaštitom okoliša. Sustav upravljanja okolišem koji je opisan normom ISO 14001 osigurava strukturirani proces za postizanje stalnog unapređenja čiji opseg i doseg određuje sama organizacija imajući u vidu ekonomske i druge okolnosti. Iako se neka od unapređenja mogu očekivati uslijed prihvaćanja sustavnog pristupa, treba razumjeti da je EMS alat koji organizaciji omogućava postizanje i sustavno nadziranje razine svoje izvedbe u zaštiti okoliša koju si sama postavlja.

Uspostavljanje EMS-a neće samo po sebi nužno rezultirati trenutačnim smanjivanjem različitih utjecaja na okoliš organizacije. U stvari, treba voditi brigu o tome da samo uspostavljanje EMS-a ne uljulja organizaciju u krivom osjećaju sigurnosti. Međutim, djelotvorno korišten, EMS treba omogućiti organizaciji da unaprijedi svoju izvedbu u zaštiti okoliša i s vremenom izbjegne ili smanji svoje različite utjecaje na okoliš.

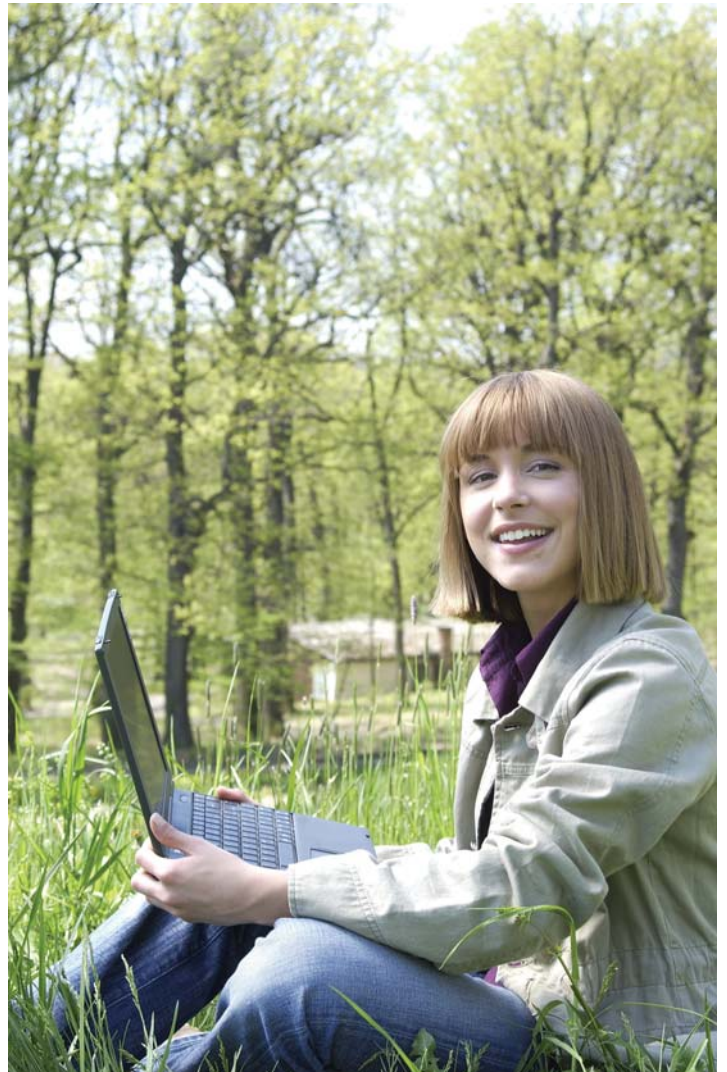
Serijske norme ISO 14000ff uključuje petnaestak normi namijenjenih organizacijama za uspostavu i primjenu sustava upravljanja okolišem te utvrđuje kriterije za certifikaciju. Novo, drugo izdanje međunarodne norme ISO 14001:2004 za sustave upravljanja okolišem izdano je 15. 11. 2004. Tako je zamijenjeno dotadašnje, prvo izdanje norme ISO 14001:1996. Svrha izmjena norme bila je povećati razumijevanje zahtjeva norme i osigurati punu kompatibilnost s normom ISO 9001:2000 za sustave upravljanja kvalitetom te spriječiti uočene slabosti sustava upravljanja okolišem tijekom primjene i certificiranja prema izdanju iz 1996.

ISO 14001:2004 specificira zahtjeve za sustav upravljanja okolišem koji daju okvir organizaciji za kontrolu utjecaja na okoliš svojih aktivnosti, proizvoda i usluga, te za kontinuirano smanjivanje utjecaja na okoliš. ISO 14004:2004 osigurava upute o elementima sustava za upravljanje okolišem, njegovu primjenu i odgovore na često postavljana pitanja. Sustav upravljanja okolišem koji je definiran međunarodnom normom temelji se na nastojanju Uprave na:

- poštivanju propisa,
- trajnim poboljšanjima,
- sprečavanju zagađivanja.

Dobrovoljna logika ISO 14001 organizacijama dopušta slobodu usmjeravanja k većem broju ciljeva povezanih s poboljšanjima, koji su ujedno u funkciji postojećih ekonomskih mogućnosti i tehnološke razine u organizaciji.

Njezinom primjenom se osigurava da su pitanja u vezi s okolišem u organizaciji sustavno identificirana, upravljana i

nadzirana te da se trajno provodi usklađivanje s primjenjivim zakonskim zahtjevima povezanim sa zaštitom okoliša.

Norma potiče organizaciju da tijekom vremena poboljšava svoj odnos prema okolišu.

Norma utvrđuje 17 skupina zahtjeva koje organizacija mora provesti kako bi stvorila povjerenje da je ustrojena tako da skrbi o okolišu. Ti zahtjevi, navedeni u nastavku, ujedno predstavljaju i glavna poglavlja norme :

1. Politika upravljanja okolišem
2. Aspekti okoliša
3. Zakonski i ostali zahtjevi
4. Opći i pojedinačni ciljevi
5. Resursi, uloge, odgovornosti i ovlasti
6. Izobrazba, svijest i stručnost
7. Komunikacija
8. Dokumentacija
9. Upravljanje dokumentima
10. Nadzor rada
11. Pripravnost i odziv u izvanrednim situacijama

12. Praćenje i mjerenje
13. Ocjena sukladnosti
14. Nesukladnosti, korektivne i preventivne mjere
15. Upravljanje zapisima
16. Unutarnja prosudba
17. Procjena uprave.

ISO 14001 je norma prema kojoj organizacija može tražiti prosudbu svog sustava upravljanja okolišem od strane nezavisnog certifikacijskog tijela koje tada jamči usklađenost sustava sa zahtjevima norme izdavanjem "ISO 14001 certifikata". Certifikacija nije zahtjev norme, no mnoge organizacije se odlučuju za ovu varijantu radi boljeg kredibiliteta nezavisne verifikacije.

U T-HT Grupi kao cjelini za sada nije uveden sustav upravljanja okolišem prema navedenoj međunarodnoj normi, međutim, članica Grupe, T-Mobile Hrvatska d.o.o. ima uveden ovaj sustav koji je i vanjski certificiran, o čemu se opširnije govori u poglavlju Sustav upravljanja okolišem u T-Mobileu.

Tijekom 2006. godine radili smo na pripremi i izradi "Općih smjernica za upravljanje zaštitom okoliša u T-HT Grupi", dokumenta koji će voditi sve aktivnosti na upravljanju zaštitom okoliša u Društvu kako bi se osiguralo provođenje zahtjeva iz nacionalnih zakona i druge regulative te internih zahtjeva DT Grupe u tom području. Temelj ovih Općih smjernica su relevantni dokumenti DT Grupe (Strategija održivog razvoja, Politika zaštite okoliša, Kodeks ponašanja), T-HT-a (Korporativna strategija, Politika zaštite okoliša) i ETNO-a (Povelja o održivom razvoju). Definicije zahtjeva za upravljanje zaštitom okoliša u ovom dokumentu oslanjaju se na zahtjeve međunarodne norme ISO 14001, slijedeći njena načela i strukturu.

Svrha izrade Općih smjernica bila je da se jasno definiraju odgovornosti, mjere i resursi (ljudski, materijalni i financijski) na razini Društva potrebni za praktičnu primjenu načela Politike zaštite okoliša T-HT Grupe i ETNO Povelje o održivom razvoju.

Opće smjernice primjenjivat će se u cijeloj T-HT Grupi i odnose se na sve organizacijske dijelove Grupe, uključujući i T-Mobile HR (ali prilagođene organizacijskim prilikama i dokumentaciji Sustava za upravljanje zaštitom okoliša koji se u T-Mobileu HR primjenjuje), te na sve poslovne partnere (dobavljače, izvođače radova). Dokument je do kraja 2006. godine bio zgotovljen te je bila pokrenuta procedura koja prethodi usvajanju, no samo usvajanje od strane Uprave nije uslijedilo do kraja godine.

Sustav upravljanja okolišem u T-Mobileu

U rujnu 2002. godine T-Mobile Hrvatska uveo je Sustav upravljanja okolišem prema normi HRN EN ISO 14001:1996 u kojem su prepoznati i definirani ciljevi u zaštiti okoliša koji se žele postići i načini kako ih ostvariti. Iste godine sustav je certificiran od strane ovlaštene certifikacijske kuće Cro Cert.

Certifikat ISO 14001 pokazuje da se T-Mobile Hrvatska aktivno uključio u očuvanje okoliša, ali predstavlja i dokaz da se sustavno i predano posvećuje ekološkim pitanjima. T-Mobile i dalje neprekidno prilagođava svaki dio svoga poslovanja najsuvremenijim europskim i svjetskim ekološkim normama. U travnju 2005. godine T-Mobile Hrvatska je stekao pravo i na prestižni certifikat za okoliš najveće međunarodne asocijacije certifikacijskih kuća IQNeta (International Quality Network).

U listopadu 2006. u kompaniji je uspješno provedena vanjska prosudba (audit) od strane certifikacijske tvrtke Cro Cert. Politika upravljanja okolišem T-Mobilea obuhvaća utvrđivanje značajnih aspekata i utjecaja na okoliš u domeni poslovanja pokretnih komunikacija, stalnu analizu aspekata okoliša, stalno usklađivanje s važećim zakonima i podzakonskim propisima, poduzimanje odgovarajućih mjera za smanjenje mogućih štetnih utjecaja na okoliš i stalno poboljšanje i prevenciju štetnih utjecaja na okoliš. U ostvarenju te politike T-Mobile konstantno osposobljava rukovodeće osoblje i radnike u cilju razvijanja stručnosti i svijesti o zaštiti okoliša, uvodi nove, ekološki prihvatljive tehnologije i procese, preventivnim mjerama poboljšava rezultate zaštite okoliša, održava najviši stupanj nadzora nad aspektima u procesima projektiranja i izgradnje, unapređuje i poboljšava Sustav upravljanja okolišem, provodi postupke ocjenjivanja, usklađivanja i popravne radnje, smanjuje stvaranje otpada i prati ostvarenje postavljenih ciljeva te usklađuje poslovanje sa smjernicama održivog razvoja u iskorištavanju dobara, smjeru ulaganja i orijentaciji tehničkog razvoja, a u svrhu njihove međusobne usklađenosti, te ispunjavanja potreba i očekivanja sadašnjih i budućih korisnika usluga.

ISO 14001 dokumentacija je ažurirana u svibnju 2006. godine i usklađena s promjenama u poslovnim procesima i organizaciji unutar T-Mobilea Hrvatska d.o.o.

Izrađena je radna uputa o održavanju opreme i infrastrukture baznih postaja, s opisom situacija u kojima postoji potreba gašenja antenskog sustava bazne postaje.

U akciji zamjene starih mobilnih uređaja novima pod imenom "Promijenite svoju komunikaciju na bolje" koju su organizirali T-Mobile Hrvatska i hrvatski zastupnik Nokie Mobis Electronic prikupljeno je više od 3.500 starih mobitela, njihovih punjača i baterija koji su ekološki zbrinuti u skladu s najvišim standardima očuvanja okoliša. Pored ostvarivanja posebne ponude, smisao akcije je i poticanje ekološke osviještenosti korisnika mobilnih uređaja.

Djelatnici T-Mobilea Hrvatska aktivno sudjeluju u radnoj skupini za zdravlje i elektromagnetska polja te radnoj skupini za eko-menadžment, u sklopu T-Mobile Internationala.

ISO 14001 certifikat obvezuje T-Mobile na obavljanje tzv. audita druge strane, tj. kontrole ugovornih tvrtki. Tijekom 2006. godine interni auditori su proveli kontrolu u nekoliko ugov-

ornih tvrtki koje se bave zbrinjavanjem otpada.

Tijekom 2006. godine je s tvrtkom Gentis d.o.o. provedeno školovanje iz područja komunikacijskih vještina za zaposlenike koji sudjeluju u procesu akvizicije lokacija za bazne postaje.

Za potrebe akvizicije novih lokacija ažurirana je stručna brošura pod nazivom "Sve o antenama i telekomunikacijskoj opremi". Namjena ove specifične brosure je detaljnije upoznavanje s načinom rada mobilnih mreža, postavljanjem i vizualnim izgledom antene te utjecajem EM polja na zdravlje.

Ažurirana je i brošura "I tehnologija i ekologija", koja je namijenjena široj javnosti. Nastavljena je i interna edukacija zaposlenika u cilju njihovog poticanja na racionalno iskorištavanje prirodnih resursa i očuvanje vlastitog zdravlja. Sadržaj službenih web stranica koji se tiče zaštite okoliša i utjecaja EM zračenja redovito se ažurira.

Prate se pritužbe korisnika, tekstovi i emisije u javnim glasilima. Interno informiranje se odvija putem intranet web stranice, koja sadrži cijeli niz podataka i dokumenata u vezi s ovom tematikom. ■

Pokazatelji (indikator) o utjecaju na okoliš

Pokazatelji o utjecaju na okoliš, kao dodatak tradicionalnim financijskim pokazateljima, postaju sve važnijima za moderno upravljanje poduzećem, bez obzira na područje aktivnosti. Ovi se instrumenti koriste za planiranje, kontrolu, uspoređivanje i izvješćivanje o aktivnostima na zaštiti okoliša, a sadrže informacije koje se korisno mogu upotrijebiti u različitim zadacima, poput uspostavljanja općih i posebnih ciljeva i kontrole njihovog ispunjavanja. Mogu se koristiti za provjeru učinkovitosti uporabe prirodnih izvora, uspoređivanje procesa i njihovih rezultata unutar poslovnih sektora i između njih, dokazivanje usuglašenosti sa zakonskim zahtjevima i, konačno, informiranje zaposlenika, vanjskih zainteresiranih strana - poput banaka i osiguravajućih društava, investitora, nevladinih organizacija i svekolike javnosti.

Indikator koji se prate i prikazuju trebaju biti u izravnoj vezi s aspektima okoliša određene organizacije i kvantificiraju veličinu utjecaja određenog aspekta na okoliš. Prema međunarodnom standardu ISO 14001, pod "aspektom okoliša" podrazumijevamo elemente aktivnosti, proizvoda i usluga organizacije koji mogu imati utjecaja na okoliš. Slijedom uzročno-posljedičnog odnosa između aspekta okoliša i njegovog utjecaja na okoliš, pod utjecajem podrazumijevamo svaku promjenu okoliša, bilo štetnu ili povoljnu, koja je u

cjelini ili djelomično prouzročena aktivnostima, proizvodima i uslugama organizacije.

Uzimajući u obzir djelatnost T-HT-a kao telekomunikacijskog operatora, iskustva drugih europskih telekomunikacijskih operatora udruženih u ETNO te iskustva DT-a AG kao našeg većinskog vlasnika i strateškog partnera, aspekte okoliša T-HT-a možemo razvrstati na sljedeći način:

- Uporaba i zagađenje tla (uključujući zgrade),
- Uporaba sirovina (papir, kabeli, telefonski stupovi),
- Uporaba električne energije,
- Uporaba energije za grijanje i hlađenje prostorija,
- Uporaba fosilnih goriva za prijevoz,
- Potrošnja vode,
- Emisije u zrak,
- Proizvodnja otpada,
- Stvaranje buke,
- Korištenje krajolika,
- Stvaranje elektromagnetskog zračenja.

Za navedene skupine aspekata okoliša u nastavku su dani pokazatelji koji opisuju njihov utjecaj na okoliš kao posljedicu svakodnevnih redovitih aktivnosti koje se obavljaju u T-HT-u. Za neke od ovih aspekata utjecaj je dan opisno jer ne postoje egzaktni numerički pokazatelji koji bi ga kvantificirali.

Zbirni pokazatelji o utjecaju na okoliš u T-HT Grupi

U sljedećoj tabeli dan je zbirni prikaz svih pokazatelja o utjecaju na okoliš u T-HT Grupi za 2006. godinu razvrstanih prema prethodno navedenim aspektima okoliša. Podaci su prikupljeni unutar T-HT Grupe od: T-Mobilea Hrvatska, Sektora za središnju nabavu i logistiku, Sektora za upravljanje nekretnima i internim uslugama i odgovarajućih regionalnih odjela iz sve četiri Regije - sjever, zapad, jug i istok, uz podršku Računovodstva i Sektora izvješćivanja (korporativni i T-Com).

Indikator	jed.	2006.	2005.
Voda			
Potrošnja vode	m ³	166.394	179.030
Energija			
Ukupna potrošnja (bez vozila)	TJ	478,6	519,9
Energija, električna			
Potrošnja električne energije	TJ	347,1	366,9
Energija, grijanje			
Potrošnja energije za grijanje i aggregate	TJ	126,4	153,0
Papir			
Ukupno papira	t	424,0	449,4
Vozila			
Broj vozila		1.692	1.709
Potrošnja goriva	mil l	2,48	2,79
Prijeđeni kilometri	mil km	36,9	36,0
Potrošnja goriva na 100 km	l/100 km	6,7	7,7
Količina otpada (ne uključuje kućni otpad)			
Ukupna količina otpada	t	1.296,8	3.331,8

Potrošnja resursa

T-HT nije proizvodna kompanija, već pruža telekomunikacijske usluge svojim korisnicima te se u svojim poslovnim procesima ne koristi sirovinama u klasičnom smislu, ali koristi energiju, papir, vodu, zgrade, elektroniku, kabele, itd. u svim svojim poslovnim aktivnostima (izgradnja, održavanje i proširivanje nepokretnih i pokretnih telekomunikacijskih mreža i IT sustava i pružanje usluga). Iskorištavanjem tla za zgrade, parkirališta i skladišta nastaju razni utjecaji na okoliš koje je, također, potrebno uzeti u obzir.

Energija

Najveći utjecaj koji kompanija ostvaruje na okoliš jest potrošnja energije potrebne u njenim poslovnim procesima: električne energije za rad telekomunikacijske i IT opreme, energije za grijanje/hlađenje poslovnih prostorija i goriva za vozila i dizel-električne aggregate, itd. Razdioba energije (bez goriva za vozila) pokazuje da se T-HT Grupa većinski koristi električnom energijom (73,3% od ukupne potrošnje energije koja je u 2006. godini iznosila 468,3 TJ), dok se kod ostalih vrsta energije povećava udio ekološki prihvatljivijih (plin, centralno grijanje) u odnosu na loživo ulje, čiji udio opada. Struktura i potrošnja energije ovisi o proširenju telekomunikacijskih kapaciteta, izgradnji novih

mreža/uvođenju novih usluga (npr. UMTS u mobilnoj, ADSL u fiksnoj mreži), o klimatskim uvjetima (trajanju zimskog/ljetnog razdoblja) te o vrsti i efikasnosti potrošnje energije, tako da povećanje potrošnje isto-dobno ne znači i neefikasnu potrošnju. Može se očekivati da će tehnološkom modernizacijom telekomunikacijske mreže i povećanjem izbora usluga rasti i ukupna potrošnja električne energije, ali se ona može učinkovito iskoristiti. Raznolikost i karakteristike nacionalnog prostora u energetskom pogledu pokazuje različitu uporabu vrsta energenata po regijama iz čega proizlaze specifične aktivnosti za poboljšanje energetske učinkovitosti. Stoga je potrebno definirati različite projekte za učinkovitu uporabu energije te revitalizirati/nastaviti započete projekte i poticati primjenu općenitih uputa o uštedi energije. Učinkovita uporaba energije dovodi i do smanjenja emisije u okoliš različitim otpadnih plinova (ugljkovog dioksida, oksida sumpora i oksida dušika), a time i troškova naknada za te emisije.

Električna energija

Proizvodni kapaciteti iz kojih se električnom energijom opskrbljuju potrošači u Hrvatskoj (pa tako i T-HT Grupa) sastoje se od hidroelektrana (46,7% proizvedene energije), termoelektrana (35,9%) i nuklearne elektrane (17,4%). Svaki od tih oblika proizvodnje električne energije utječe na svoj način na okoliš te time najviše sudjeluju u emisijama u zrak. U T-HT Grupi od osobite je važnosti potrošnja električne energije kao većinskog izvora energije. Tijekom 2006. godine ukupno je potrošeno 96,4 GWh za rad telekomunikacijske i IT opreme, hlađenje, grijanje i rasvjetu. Većinski se električna energija iskorištava za rad sustava telekomunikacijskih mreža, IT opreme i za klimatizacijske/ventilacijske sustave, iako niti potrošnja za rasvjetu uredskih prostora i za ostale neproizvodne svrhe nije zanemariva. U okviru T-HT Grupe za sada samo T-Mobile Hrvatska iskorištava energiju iz vlastitih obnovljivih izvora: sunčevu energiju i energiju vjetra za napajanje desetak baznih postaja.

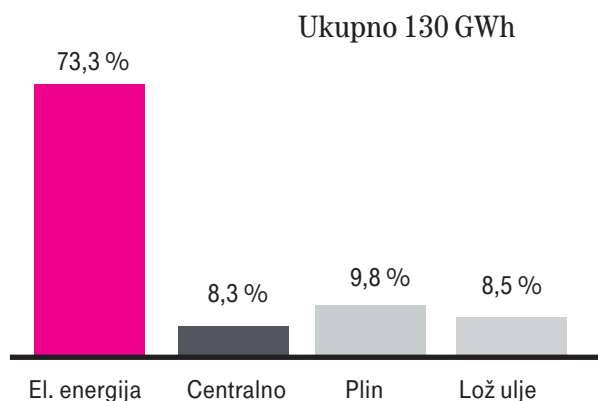
Goriva za grijanje

Izgaranjem goriva za grijanje stvaraju se plinovi koji pridonose učinku staklenika. Što se tiče emisija u zrak otpadnih plinova (CO₂, SO₂ i NO₂), izgaranje lož ulja najviše pridonosi zagađenju, a postoji i velik rizik pri njegovom transportu i skladištenju zbog mogućnosti izlivanja i time zagađivanja tla i vodenih tokova. U T-HT Grupi za grijanje se koriste ekstra lako loživo ulje i plin, a dio objekata spojen je na centralno grijanje za gradsku četvrt. Ugljen, kao energent koji izgaranjem najviše onečišćuje okolinu, u T-HT Grupi se ne koristi za grijanje.

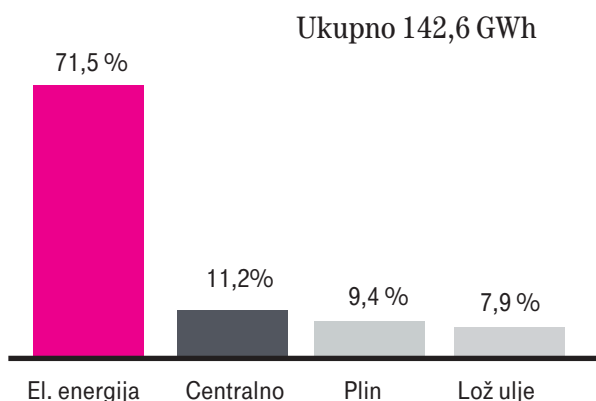
Vrsta energenta / način grijanja		2006.	2005.
Centralno grijanje	MWh	10.952	15.905
Plin	MWh	12.952	13.465
Lož ulje	MWh	9.765	11.282
Ukupno		40.653	35.078

Napomena: koeficijent pretvorbe 1GWh=3,6 TJ

2006.

2005.

Potrošnja električne energije je u ovoj godini praćena na kvalitativno bolji naćin pa se to oćituje kao nešto manja potrošnja u odnosu na prethodnu godinu. Iz potrošnje energenata za grijanje vidljivo je da se povećao udio potrošnje plina u 2006. godini što znaći prijelaz prema ekološki prihvatljivijem energentu koji ima manji utjecaj na emisije u zrak. Bolje održavanje toplinskih sustava, uvođenje nadzora potrošnje lož ulja u dijelu tog sustava, uz napuštanje pojedinih lokacija te nešto toplije zime, također su uzrok smanjena ukupne potrošnja energije za grijanje.

Pogonska motorna goriva

Motorna vozila iz voznog parka T-HT-a pridonose učinku staklenika, emisiji otpadnih plinova koji zagađuju zrak te ukupnom riziku za okoliš koji je svojstven djelatnosti transporta i uporabi goriva i maziva.

		2006.	2005.
Potrošnja goriva ukupno		2.516.864	2.970.813
Potrošnja goriva za vozila		2.476.250	2.776.930
Benzin		332.499	491.213
Dizel - vozila		2.143.751	2.294.874
Dizel - agregati		40.614	184.726
Broj vozila			
na benzinski pogon	kom.	255	383
na dizelski pogon	kom.	1.437	1.326
Osobna vozila	kom.	1.128	1.033
Teretna vozila	kom.	564	676
Ukupan broj prijeđenih km vozila kompanije			
na benzinski pogon	km	5.009.746	6.927.702
na dizelski pogon	km	31.865.974	29.045.883
Potrošnja goriva na 100 km	l/100 km	6,7	7,7

T-HT Grupa je u 2006. godini nabavila 575 novih dizel vozila a 382 vozila su rashodovana, ćime se nastavlja obnavljati vozni park ćiji je prosjek starosti smanjen na 3,7 godina. Prema podacima o potrošnji goriva i prijeđenim kilometrima vidljiv je napredak u smanjenju potrošnje goriva na 100 km.

Papir

U proizvodnji papira, naroćito vrlo kvalitetnih vrsta bijelog papira, koristi se velika kolićina energije, vode i drvne mase, što znatno utjeće na okoliš. Recikliranjem starog papira postižu se uštede u proizvodnji, a štede se i šumske površine koje su vrlo znaćajne za oćuvanje Zemljine atmosfere. Svaka tona recikliranog papira spašava 17 stabala, 25.000 litara vode za njegovu preradu, 600 cm³ prostora i toliko energije koliko bi u području umjerene klime bilo dovoljno za zagrijavanje prosjećne kuće tijekom pola godine.

Papir	jedinice	2006.	2005.
A4 (print/fotokopiranje)	milijuni listova	57,4	47,3
A4 (print/fotokopiranje)	t	289,1	241,5
Telefonski imenici	t	135,0	207,9
Ukupno papira	t	424,0	449,4
A4 (print/fotokopiranje)	tisuće listova po zaposlenom	7,6	5,7
A4 (print/fotokopiranje)	kg po zaposlenom	38,3	29,1

Unapređenjem uredskog poslovanja, npr. primjenom elektrićkog sustava kolanja spisa i masovnom uporabom elektrićke pošte u internom i eksternom komuniciranju, oćekivalo bi se da će se potrošnja papira smanjiti, ali u 2006. godini do toga nije došlo. Potrošnja papira po zaposleniku, izraženo brojem listova papira za ispis/fotokopiranje po zaposleniku, dodatno se mođe smanjiti dvostranim ispisom, no za to je potrebno imati pisaće koji su prilagoćeni za dvostrani ispis. Telefonski imenici, za koje se troše velike kolićine papira, tiskaju se svake dvije godine (poslovni i korisnićki) pa se, sukladno tome, kao i u ovisnosti o regijama za koje se tiskaju, i kolićina potrošenog papira razlikuje od godine do godine. Objava telefonskih imenika na Internetu i izdavanje

na CD-u predstavlja korisnu alternativu za uštedu papira kao resursa.

Voda

Voda predstavlja jedno od najznačajnijih prirodnih bogatstava Republike Hrvatske, a u količinama raspoložive zdrave pitke vode Hrvatska spada među najbogatije zemlje u Europi. Stoga zagađivanje voda, naročito otpadnim vodama, predstavlja velik ekološki problem.

T-HT Grupa se koristi vodom uglavnom u sanitarne svrhe i za piće, a niti jedan od naših poslovnih procesa ne predstavlja opasnost za zagađenje vodenih tokova. Otpadne vode iz naših poslovnih objekata ispuštaju se u komunalne kanalizacijske sustave, a tamo gdje postoji opasnost od izlivanja ulja u kanalizaciju postoje separatori koji to sprečavaju (npr. HoTo poslovni toranj). U T-HT Grupi je u 2006. godini ukupno potrošeno približno 166 tisuća m³ vode.

Krajolik i tlo, nekretnine

Utjecaj na okoliš: izgled krajolika, prostorni uvjeti i zauzimanje tla nekretninama s utjecajem na eko-sustav (bio raznolikost) i prirodnu ravnotežu vodenih tokova.

Lokalne zajednice su posebno osjetljive na narušavanje izgleda krajolika postavljanjem baznih postaja mobilnih mreža. U pogledu utjecaja na izgled krajolika, T-Mobile vodi računa o zatečenim ambijentalnim vrijednostima. Primjerice, pri postavljanju baznih postaja i antena na jadranskim otocima svi su zahvati usklađeni s prirodnim i građevinskim obilježjima toga podneblja, a neke od postavljenih antena i baznih postaja za rad iskorištavaju isključivo solarnu energiju. Osim toga, već otprije je uhodana praksa da se u posebno vrijednim krajolicima, npr. u nacionalnim parkovima i parkovima prirode, antenski stupovi baznih postaja koriste zajedno s drugim operatorom kako bi se što manje narušio izgled krajolika. U fiksnoj telefoniji, zračne pristupne mreže također često negativno utječu na izgled lokalnog krajolika. Uklanjanjem zastarjelih i tijekom rata devastiranih zračnih mreža i, umjesto njih, izgradnjom podzemnih pristupnih mreža, T-HT pozitivno utječe na poboljšanje izgleda lokalnog krajolika. Za svoje redovito poslovanje T-HT se koristi nekretninama čiji se broj i ukupna površina korisnog prostora s vremenom mijenjao. Kompanija ima vlastite prostore, prostore u najmu, ali i prostore koji nisu ni jedna od ovih kategorija. Okvirno se radi o ukupno 390 tisuća m² neto razvijene površine koja služi za urede, kao prodajni prostor, za smještaj uređaja, skladišta, garaže i sl.

Emisije i otpad

Emisije otpadnih plinova

Otpadni plinovi (posljedica aktivnosti T-HT-a) emitiraju se u zrak, a obuhvaćaju ugljični dioksid (CO₂) - koji utječe na stvaranje učinka staklenika, sumporni dioksid (SO₂) - koji utječe na stvaranje zimskog smoga i kiselih kiša, te dušikove

okside (NO i NO₂) - koji utječu na stvaranje ljetnog smoga i kiselih kiša.

Glavni izvori otpadnih plinova u T-HT-u su vozni park i ložišta kotlova (stacionarni izvori) koji služe za grijanje radnih prostorija, a u manjoj mjeri i stacionarni i pokretni dizel-električni agregati.

Dio emisija u zrak od voznog parka T-HT Grupe, koji se odnosi na emisiju CO₂, izračunat je prema potrošnji goriva i faktorima za pojedinu vrstu goriva (1 l dizela = 2,62 kg CO₂, 1 l benzina = 2,32 kg CO₂; izvor: The 2004 Human Resources and Sustainability Report, DT AG).

Emisija	jedinice	2006.	2005.
CO ₂	t	6.388	7.152
CO ₂ /km	g/km	173,2	198,8

Zamjetno je smanjenje emisije CO₂/km što je posljedica povećanja udjela novih tehnološki naprednijih dizel vozila u ukupnom broju vozila kojima se koristi T-HT Grupa, koja troše manje goriva. Pri registraciji svojih vozila, svake godine T-HT plaća posebnu naknadu za okoliš za vozila na motorni pogon koja se, sukladno zakonu, uplaćuje u Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

Sukladno zakonskim propisima ispuštanje onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora utvrđuje se mjerenjem u redovitim vremenskim razmacima na svakom ispustu stacionarnog izvora emisije. Mjerenja obavljaju ovlaštene organizacije, a izvješća se redovito dostavljaju županijskim uredima za zaštitu okoliša koji vode zakonom propisani katastar emisija u okoliš. Podaci iz tih katastara predstavljaju osnovu za plaćanje naknada za emisije u zrak iz stacionarnih izvora.

Za sada Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost naplaćuje naknade za emisije SO₂ i NO₂, a od sljedeće godine će se plaćati i naknada za CO₂.

Za 2006. godinu prijavljene su sljedeće količine emisija otpadnih plinova iz stacionarnih izvora za koje postoji takva obveza:

Emisije	jedinice	2006.	2005.
SO ₂	t	5,9160	0,0115
NO ₂	t	5,2432	5,6338
CO ₂	t	4.818,5075	6.585,1092

Ukupna emisija iz stacionarnih izvora snage veće od 100kW je smanjena u odnosu na prethodnu godinu s obzirom na manju potrošnju energenata te kvalitetnije održavanje sustava grijanja.

Otpad

Prema Zakonu o otpadu (NN 178/04), otpad je svaka tvar ili predmet određen kategorijama otpada propisanim provedbenim propisom ovoga Zakona, koje posjednik odbacuje, namjerava ili mora odbaciti. Općenito, otpad predstavlja znatan pritisak na okoliš, utječući na kvalitetu zraka, vode i tla u mjeri koja ovisi o načinu odlaganja i/ili metodi uporabe. Najveća količina otpada u T-HT-u stvara se u procesima unapređivanja, obnavljanja i rekonstrukcije dijelova telekomunikacijske mreže, njenog redovitog održavanja te prigodom prestanka rada pojedinih mrežnih platformi, odnosno tehnoloških cjelina, kad se demontiranjem stvaraju određene količine suvišne telekomunikacijske opreme i drugih materijalnih sredstava. Dio takve opreme je moguće ponovno uporabiti unutar T-HT-a (za izvornu namjenu ili za rezervne dijelove) ili prodati, a dio zastarjele, nepotrebne ili uništene telekomunikacijske opreme i drugih materijalnih sredstava proglašava se otpadom (uglavnom električni i elektronički otpad) s kojim treba postupati na odgovarajući način radi sprečavanja negativnog utjecaja na okoliš. Prema Zakonu o otpadu ovaj otpad spada u skupinu posebnih kategorija otpada, a budući da neki njegovi dijelovi ili komponente mogu sadržavati opasne tvari, one ga u tom dijelu svrstavaju u opasni otpad s kojim, na odgovarajući način, sukladno Zakonu, treba i postupati. U okviru T-HT-a Odjel za gospodarenje otpadom, koji djeluje unutar Sektora za središnju nabavu i logistiku, vodi kontinuiranu brigu glede pravilnog sortiranja i sakupljanja otpada te predaju takvog otpada ovlaštenim sakupljačima. Nadalje, skla-panje ugovora s ovlaštenim tvrtkama, pravodobna koordinacija zaposlenika naše kompanije koji rade na gospodarenju otpadom, kontinuirana briga o poštivanju zakonskih i podzakonskih akata te njihovo provođenje, također su važne poslovne aktivnosti unutar ovog odjela. U svakoj Regiji postoje zaposlenici koji vode brigu o prikupljanju i gospodarenju otpadom te sastavljaju potrebitu dokumentaciju koja se odnosi na otpad. U zbrinjavanju otpada ne sudjeluje samo Sektor središnje nabave i logistike, nego i interni korisnici, ali i drugi sektori, kao što su: Podjedinica za izgradnju, Sektor za poreze i drugi. Važno je napomenuti da se vodi i jedinstveni elektronički očevidnik neopasnog i opasnog tehnološkog otpada, tako da je u svako doba dostupna informacija o vrsti i količini zbrinutog otpada. Posebna pažnja posvećuje se zbrinjavanju elektroničkog otpada. Pod elektroničkim otpadom podrazumijevamo IT opremu (računala, monitore), telefaksne uređaje, stare fiksne telefone, mobilne uređaje i sl. Elektronički otpad prikuplja se na 4 lokacije: Velika Gorica, Split, Slavonski Brod i Rijeka. U svrhu smanjenja troškova, a i tamo gdje postoji veća količina elektroničkog otpada, takav se otpad odvozi izravno s lokacije. Određene uštede su postignute novim ugovorima s nižim cijenama zbrinjavanja. Tijekom 2006. godine provedena je i akcija zbrinjavanja otpisane telekomunikacijske opreme s različitih lokacija T-Coma, kojom prigodom je zbrinuta veća količina te vrste "historijskog" otpada. Kontinuirano prikupljanje rabljenih kazeta tonera za pisalice i uređaja za

kopiranje pokazalo se vrlo uspješnim. U prošloj, 2006. godini, prikupljeno je 1.170 komada kazeta tonera, a i zaposlenici vrlo često predlažu postavljanje novih spremnika, tamo gdje još nisu postavljeni. U segmentu zbrinjavanja plastike također smo uspjeli smanjiti troškove. Poduzeli smo sve mjere da se dio plastike prodaje za uporabu (prodale su se PEHD cijevi). Što se zbrinjavanja papira tiče, ranije smo plaćali zbrinjavanje otpadnog papira, dok sada papir zbrinjavamo bez naknade. Ipak, još uvijek se javljaju problemi oko prikupljanja papira. Na nekim mjestima nije moguće niti organizirati njegovo prikupljanje (npr., zbog skučenosti prostora ili nedostatka zaposlenika i sl.), ali prošle je godine napravljen znatan pomak u segmentu odvojenog prikupljanja korisnog otpada. U 2006. godini krenulo se s prikupljanjem PET ambalaže, što obavljaju zaposlenici tvrtke "EUREST", a preuzima je tvrtka "ŽITNJAK". Tako je sakupljeno 15.657 komada PET ambalaže i ostvarena povratna naknada u iznosu od 7.828 kn. Na intranetskoj stranici Sektora za središnju nabavu i logistiku svi zaposlenici, ukoliko to pože- le, imaju uvid u eksterne propise koji reguliraju sva pitanja u vezi otpada te interne akte (npr. procedura zbrinjavanja otpada i sl.). Proces zbrinjavanja otpada vrlo je važan i potreban proces u kompaniji. Kako bi zbrinjavanje otpada bilo brzo i efikasno, potrebno je posvetiti osobitu pozornost na pravodobno informiranje svih zaposlenika o toj problematici, upućivanje zaposlenika na pravilno sortiranje pojedinih vrsta otpada, osigurati dovoljan broj odgovarajućih spremnika, ali i pravodobni odvoz takvog otpada od strane ovlaštenih tvrtki. Tijekom 2006. godine T-Mobile je ekološki zbrinuo 81.058,23 kg stare antenske opreme (metalni i elektronički otpad) te 7.655 kg neispravne uredske IT opreme. Unapređenjem IT opreme u kompaniji stariji su modeli donirani. T-Mobile je, u suradnji s Mobis electronic, ovlaštenim zastupnikom tvrtke Nokia, proveo akciju zamjene starih mobilnih aparata zajedno s baterijama i punjačima za nove i tom je prigodom od korisnika prikupljeno i ekološki zbrinuto više od 3.500 mobilnih aparata različitih generacija. U kompaniji se odvaja i sakuplja papir, staklo, PET i kartonska ambalaža, što se predaje na uporabu ili ekološko zbrinjavanje.

Količina otpada (ne uključujući kućni otpad) jedinica	2006.	2005.
Sakupljeni papir	t	198,27 79,54
Bakreni kabeli	t	1,44 1.153,29
Metalni otpad	t	225,34 634,08
Industrijski otpad	t	230,94 500,56
Ostali otpad	t	196,90 951,69
PET / PHD cijevi	t	121,67 1,76
Toneri	t	1,60 1824 kom
Ukupno neopasnog otpada	t	976,17 3.320,92
Talag iz tankova / Motorna ulja	t	4,87 0,09
Akumulatori i baterije	t	315,77 7,80
Ukupno neopasnog otpada	t	320,64 7,89
Ukupno	t	1.296,80 3.328,81
Sakupljena PET ambalaža (nakon pravilnika o ambalažnom otpadu, približno pola godine)	kom	15.657

Buka

Buka ne proizvodi opipljiv utjecaj na okoliš, ali zbog svoga karaktera predstavlja smetnju živim bićima (ljudima i životinjama) koja su joj izložena.

Izvori buke u redovitom poslovanju T-HT-a mogu biti motorna vozila i radni strojevi u sastavu T-HT-ovog voznog parka, dizel-električni agregati te klima-uređaji. U 2006. godini nisu zabilježene pritužbe građana na buku uzrokovanu aktivnostima T-HT-a, a redovitim mjerenjima buke, koja se provode u okviru aktivnosti zaštite na radu, nije zamijećeno prekoračenje Zakonom i Pravilnicima propisane dozvoljene razine buke.

Neionizirajuće elektromagnetsko zračenje

Kao i buka, elektromagnetske emisije nisu opipljive. Prema postojećim saznanjima, neionizirajuće elektromagnetsko zračenje ne predstavlja opasnost za ljude niti ekološki problem, iako u javnosti u vezi s time postoji određena razina zabrinutosti. Važeća zakonska ograničenja su zasnovana na toplinskom učinku i u obzir uzimaju načelo predostrožnosti. U T-HT Grupi T-Mobile Hrvatska ima koncesiju za rad mreže GSM sustava i pružanje usluga mobilnih komunikacija, a 2005. godine počela je s radom i pružanjem usluga mreža treće generacije (UMTS), u skladu s dobivenom koncesijom. U Hrvatskoj je na snazi Pravilnik o zaštiti od elektromagnetskih polja (NN 204/2003), koji je izdalo Ministarstvo zdravstva. Sva telekomunikacijska oprema podliježe odredbama Pravilnika o ograničenjima jakosti elektromagnetskih polja za radijsku i telekomunikacijsku terminalnu opremu (NN 183/2004). Međunarodni standard za ograničenje izloženosti vremenski promjenjivim električnim, magnetskim i elektromagnetskim poljima (do 300 GHz) izdala je Međunarodna komisija za zaštitu od neionizirajućeg zračenja (ICNIRP). Ta sigurnosna ograničenja prihvatila je Svjetska zdravstvena organizacija UN-a za cijeli svijet, pa ih tako primjenjuje i T-Mobile Hrvatska. Međutim, u usporedbi s tim standardima, hrvatski su pravilnici čak 2,5 puta stroži. Bazne postaje T-Mobileove GSM mreže razvijene su, testirane i uključene u rad u skladu s međunarodnim standardima i zahtjevima. T-Mobile od proizvođača opreme dobiva certifikate koji pokazuju da bazne postaje ispunjavaju sigurnosne zahtjeve ICNIRP-a te odgovaraju nizu standarda za sigurnost proizvoda i elektromagnetsku kompatibilnost te općim tehničkim propisima. Također, sve bazne postaje imaju Potvrdu o sukladnosti s nizom europskih i svjetskih normi (EN 60950, EN 60215, EN 50358, EN 301 489-1 V1.4.1, EN 301 489-08 V1.1.1 i V1.2.1, EN 301 502) koju izdaje Hrvatska agencija za telekomunikacije. Sve dosadašnje studije o biomedicinskim učincima elektromagnetskog zračenja u sustavima mobilnih komunikacija pokazale su da ono nema štetnih utjecaja na ljudsko zdravlje. T-Mobile, kao odgovorna telekomunikacijska tvrtka, podržava i potiče opsežna i detaljna znanstvena istraživanja te prati istraživanja niza organizacija, nezavisnih skupina, stručnih timova i znanstvenika

o utjecaju elektromagnetskog zračenja.

Na poticaj T-Mobilea Hrvatska, Fakultet elektrotehnike i računarstva u Zagrebu je u prosincu 2005. godine izradio Studiju značenja korištenih izvora s obzirom na razine emitiranih elektromagnetskih polja. Cilj Studije bio je da se utvrdi zadovoljavaju li GSM i UMTS sustavi pokretnih komunikacija tvrtke T-Mobile Hrvatska d.o.o. postojeće propise o zaštiti od elektromagnetskih polja.

Studija je bazirana na rezultatima mjerenja provedenih u blizini baznih postaja T-Mobilea Hrvatska, koje su obavile tvrtke ovlaštene od Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi RH za poslove zaštite od elektromagnetskih polja: Doron Net d.o.o. i Končar - Institut za elektrotehniku d.d. Izabran je mjerni uzorak od 93 bazne postaje, što je 7,17 posto od ukupnog broja baznih postaja GSM sustava. Za sustav UMTS mjerenja su napravljena na 18 baznih postaja (11,92 posto od ukupnoga broja baznih postaja tog sustava). Ukupno je napravljeno mjerenje razine elektromagnetskog polja na 661 mjernoj točki, od čega ih je 556 u okolini baznih postaja GSM sustava i 105 u okolini baznih postaja UMTS sustava. Za mjerenje je izabran reprezentativan uzorak, no na područjima povećane osjetljivosti (ambulanta, bolnica, škola, fakultet, vrtić) izmjerene su sve postojeće lokacije. Rezultati mjerenja potvrđuju kako sve bazne postaje sustava GSM i UMTS u vlasništvu T-Mobilea Hrvatska d.o.o. iz mjernog uzorka zadovoljavaju sve propise o zaštiti od elektromagnetskih polja koji su na snazi u Republici Hrvatskoj. Dapače, izmjerene razine električnog polja i gustoće snage u većini mjernih točaka znatno su niže od graničnih razina. U 99,28 posto mjernih točaka za sustav GSM i 100 posto mjernih točaka za sustav UMTS izmjerena razina gustoće snage čak je manja od 10 posto od odgovarajuće granične razine. Utvrđeno je da sve kolocirane bazne postaje sustava GSM i UMTS zadovoljavaju uvjet za istodoban rad više izvora elektromagnetskog polja na različitim frekvencijama. Potpunim zadovoljavanjem graničnih razina referentnih veličina važećih u Hrvatskoj, s izmjerenim vrijednostima koje su u više od 99 posto slučajeva čak ispod vrijednosti od 10 posto granične razine, bazne postaje sustava GSM i UMTS u vlasništvu T-Mobilea Hrvatska zadovoljavaju sve zakonske propise u vezi sa zaštitom ljudi od elektromagnetskih polja koji su na snazi u Republici Hrvatskoj. Time je osigurana zaštita ljudi od izloženosti elektromagnetskim poljima na boljoj razini negoli u Europi, a ispitane mjerne točke u okolici promatranih baznih postaja sigurne su za boravak ljudi.

Troškovi i prihodi u vezi s okolišem

Troškovi

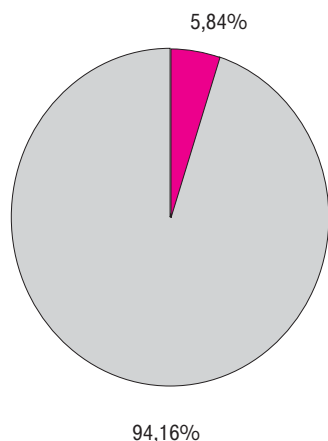
Potrošnjom električne energije i različitih vrsta energenata za grijanje, pogon motornih vozila i drugih strojeva, potrošnjom vode i njenom odvodnjom, zbrinjavanjem otpada, korištenjem različitih usluga u vezi s okolišem itd., stvaraju se i troškovi kao dio ukupnih materijalnih troškova kompanije. Do sada se u kompaniji veća pozornost posvećivala troškovima energije koji se u knjigovodstvu kompanije vode kao posebna troškovna kategorija (ENWA) i troškovima zbrinjavanja otpada, dok su se ostali troškovi vodili kao zasebne stavke unutar nekih drugih troškovnih kategorija. Važnost posebnog vođenja i praćenja svih troškova koji su u vezi sa zaštitom okoliša je dvostruka: s jedne strane, kroz optimizaciju i smanjivanje potrošnje pojedinih vrsta resursa postiže se ekološki cilj smanjivanja negativnog utjecaja na okoliš, dok se s druge strane povoljno utječe na financijsko stanje tvrtke kroz optimizaciju i smanjenje troškova poslo-

vanja. Bez odvojenog i pažljivog praćenja troškova koji su u vezi s okolišem nije moguće niti imati uvida u pozitivan utjecaj ekoloških mjera koje se provode u kompaniji na njenu ukupnu ekonomsku izvedbu.

Troškove, koji se na bilo koji način tiču okoliša, nalazimo u tri glavne troškovne kategorije, a njihov ukupan iznos u 2006. godini bio je oko 172,65 milijuna kn, što u odnosu na ukupne materijalne troškove kompanije predstavlja oko 5,84%.

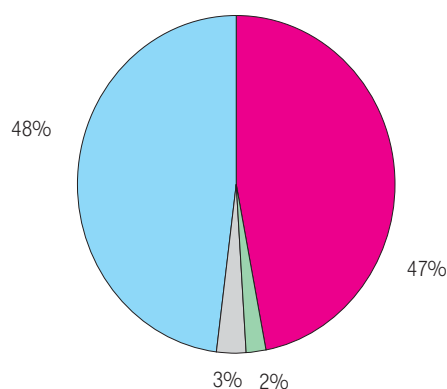
Ove godine u obračun su uzeti i troškovi izdvojenih usluga čišćenja, što nije bilo uključeno za 2005. godinu. Međutim, kada se uspoređi udio troškova u vezi s okolišem u ukupnim materijalnim troškovima kompanije, s uključenim troškovima za izdvojene usluge u obje godine, tada se primjećuje određeni minimalni pad udjela tih troškova u 2006. godini u odnosu na 2005. godinu (2005: 6,19%; 2006: 5,84%).

Udio u ukupnim materijalnim troškovima 2006. godine

■ Troškovi u vezi s okolišem ■ Ostali materijalni troškovi

Udio pojedinih vrsta troškova - 2006. godina

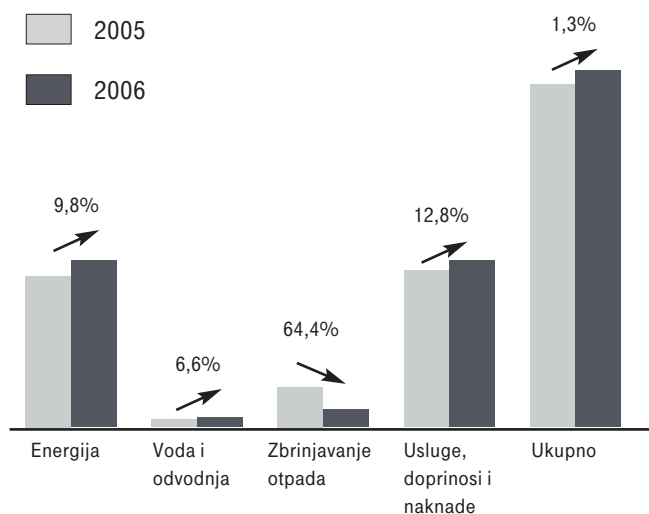

■ Energija ■ Zbrinjavanje otpada
■ Voda i odvodnja ■ Usluge, doprinosi i naknade

Troškovi koji su u vezi s okolišem mogu se podijeliti u 4 glavne kategorije: troškovi energije, troškovi za vodu i odvodnju, troškovi za zbrinjavanje otpada i troškovi različitih usluga u vezi s okolišem te doprinosa i naknada.

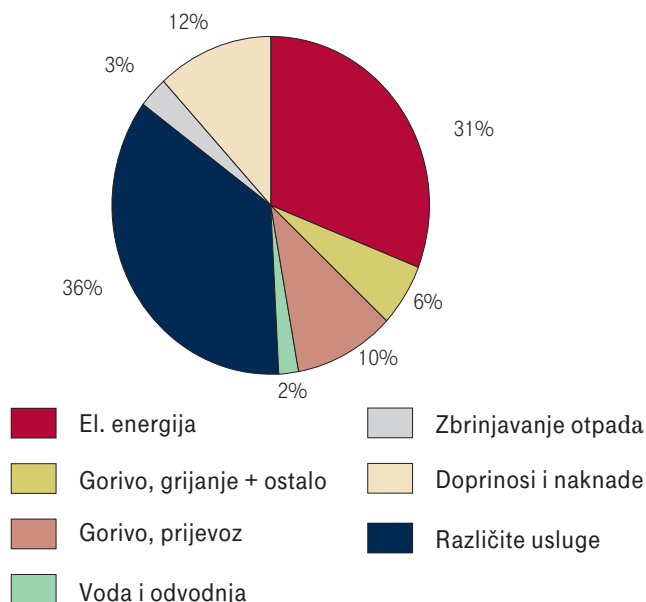
Zbog uključivanja troškova za izdvojene usluge čišćenja udio troškova za usluge, doprinose i naknade se bitno povećao i za malo premašio udio troškova energije, dok se - za razliku od 2005. godine, udio troškova za zbrinjavanje otpada, i relativno i apsolutno, bitno smanjio, kao posljedica smanjenja količine prikupljenog i zbrinutog otpada te bitno nižih cijena tih usluga koje su postignute s novim ugovornim partnerima. Ukupni troškovi u vezi s okolišem, troškovi energije te usluga, doprinosa i naknada su u odnosu na 2005. godinu porasli, dok su troškovi za potrošenu vodu i odvodnju ostali na istoj razini, što se vidi iz sljedećeg dijagrama.

Troškovi u vezi s okolišem

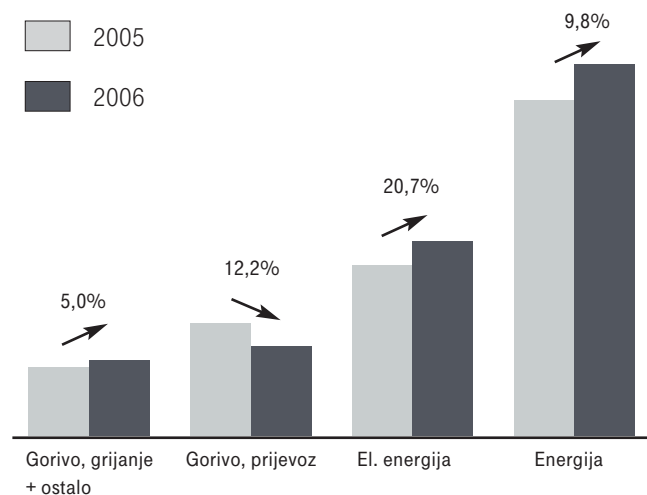
Iz sljedećeg, još detaljnijeg dijagrama vidi se da uz različite usluge, u što je uključen i trošak izdvojenih usluga čišćenja, sljedeći najveći trošak kompanije u dijelu koji se odnosi na okoliš predstavlja utrošena električna energija.

Razdioba troškova u vezi s okolišem - 2006. godina

Ukupni troškovi energije u 2006. godini u odnosu na 2005. porasli su za 9,8%, troškovi električne energije za 20,7% - uzrok je u poskupljenju od 5 do 6% po svim stavkama u tarifnom sustavu te u uključenju troškova Iskona za električnu energiju, a troškovi goriva za grijanje za 4,9%. U isto vrijeme troškovi goriva za prijevoz su pali za 12,2%. I dalje najveći pojedinačni trošak u troškovima energije čini trošak za potrošenu električnu energiju, gdje leži značajan potencijal za smanjenje i optimizaciju.

Troškovi energije

Prihodi

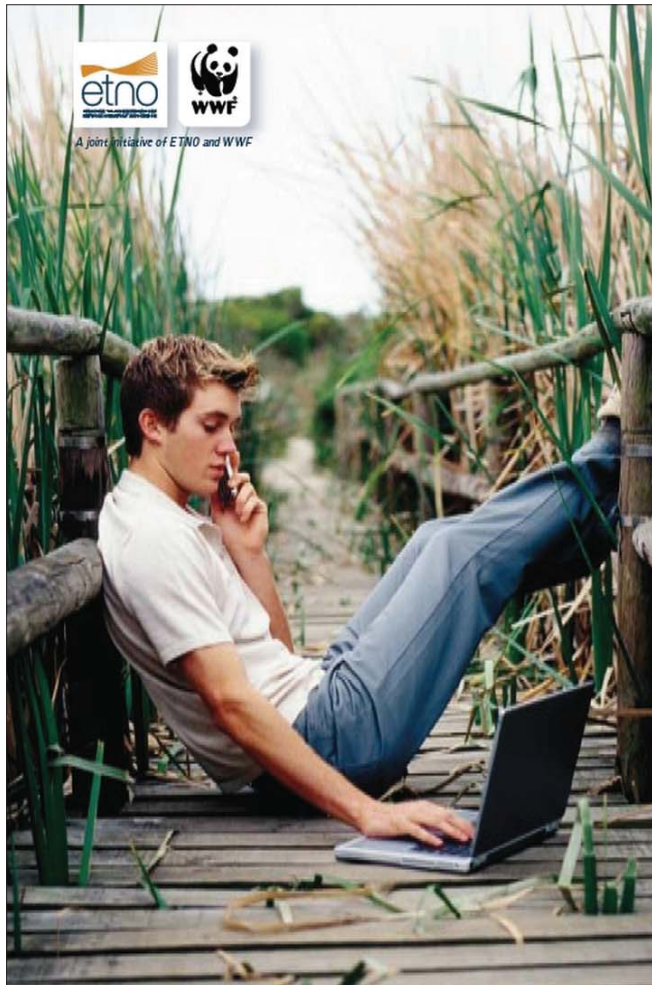
U 2006. godini su u vezi sa zaštitom okoliša ostvareni i određeni prihodi prodajom ovlaštenim sakupljačima posebno prikupljenog otpada s preostalim vrijednim svojstvima kao sekundarne sirovine. Na takav način je od prodaje oko 500 tona uglavnog metalnog otpada ostvaren prihod od oko milijun kuna.

ICT i okoliš: očuvanje klime brzinom svjetlosti

Općenito gledano, do sada je sektor informacijsko-komunikacijskih tehnologija (ICT) uglavnom bio isključen iz rasprava o očuvanju prirodnih resursa i smanjivanju emisija CO₂. Međutim, u ovom sektoru koji je naviknut na brze i stalne promjene postoje golemi stručni i tehnološki potencijali koji se uz odgovarajuće poticaje mogu angažirati te igrati vrlo značajnu ulogu u borbi protiv klimatskih promjena. Kako bi se ukazalo na mogućnosti ICT sektora u tom pogledu na europskoj razini, zajedničkom inicijativom ETNO-a i WWF-a pokrenut je projekt pod nazivom "Očuvanje klime brzinom svjetlosti" (Saving the climate @ the speed of light). Te dvije organizacije imaju isti cilj: iskorištavanje tehnologije za unapređenje kvalitete života ljudi na globalnoj razini. Zato su udružile snage kako bi provele opsežno istraživanje i prenijele zajedničku poruku onima koji imaju moć da donose odluke. Projekt se oslanjao na četiri pretpostavke: potrebi za trenutačnom akcijom, strategiji koja će osigurati da ICT pomogne smanjenju emisije CO₂, potrebi za jasnim usmjerenjem i širenju uporabe postojećih usluga (aplikacija) koje su do sada pokazale dobre rezultate. Predložena strategija sadrži tri cilja koji trebaju osigurati razvitak politike u Europi koja podržava održivu uporabu ICT usluga. To su sljedeći ciljevi: 1. ICT moraju biti priznate kao važan dio rješenja za borbu protiv klimatskih promjena u Europi; 2. Ključni čimbenici moraju imati strategiju uporabe ICT-a u borbi protiv klimatskih promjena 3. Konkretni programi uporabe ICT-a u borbi protiv klimatskih promjena trebaju biti

pokrenuti što prije.

Konkretnim primjerima sada raspoloživih usluga i opisom njihovog potencijala u pogledu ušteda emisije CO₂ pokazano je koliko bi uštede mogle biti kad bi se tim uslugama (aplikacijama) koristilo u puno većoj mjeri nego danas. Zaključak studije je da bi se na taj način, temeljem vrlo grubih proračuna, samo u 15 "starih" članica EU moglo godišnje uštedjeti oko 50 milijuna tona emisija CO₂.

SAVING THE CLIMATE @ THE SPEED OF LIGHT

First roadmap for reduced CO₂ emissions in the EU and beyond

Eko-efikasnost T-HT Grupe

Da bi se dobio objektivan uvid u ponašanje kompanije u pogledu kvalitete njene izvedbe u odnosu na okoliš, potrebno je ekološku štetu koju svojim aktivnostima uzrokuje staviti u odnos prema dodanoj vrijednosti što je pri tome proizvodi. Definicija eko-efikasnosti kompanije u načelu podrazumijeva omjer dvaju elementa: negativnog ekološkog utjecaja uzrokovanih njenim djelovanjem i pri tome stvorene dodane vrijednosti, pri čemu je eko-efikasnost to veća što je stvorena dodana

vrijednost proporcionalno veća od štete nanosene okolišu, odnosno što je ta šteta proporcionalno manja od stvorene dodane vrijednosti. Veći brojevi iznos ovog indikatora ukazuje na bolju izvedbu kompanije, odnosno na njezin pozitivan utjecaj na okoliš. Da bi se mogli izračunati indikatori eko-efikasnosti telekomunikacijskog operatora, potrebno je procijeniti vrijednost njegove proizvodnje i njegovog utjecaja na okoliš. U T-HT Grupi se vrijednost proizvodnje, slično kao i kod drugih telekomunikacijskih operatora, najbolje može prikazati kroz naplaćeni telekomunikacijski promet, a utjecaj na okoliš kroz ukupno potrošenu energiju. Telekomunikacijski promet se sastoji od svih bita informacija koji teku kroz mrežu, a naplaćeni su korisnicima (nenaplaćeni promet se ne razmatra kao dio vrijednosti proizvodnje). Promet se mjeri vremenom (naplaćenim minutama) i množi sa širinom frekventnog pojasa ili izravno naplaćenim opsegom prometa [bit]. Minute naplaćene korisnicima se pretvaraju u ekvivalentne bite primjenom konverzijskih faktora: za PSTN 64 kbits/s, odnosno za GSM 13,6 kbits/s. ADSL promet se naplaćuje prema opsegu ostvarenog prometa (Mbit/mj). S obzirom na razne tarifne modele te kompleksnost računa, u proračunu se koristi prosječan broj minuta po korisniku godišnje u pokretnoj mreži. Kao mjera utjecaja na okoliš kod telekomunikacijskih operatora uzima se ukupna potrošnja energije izražena u jouleima (J). Indikator eko-efikasnosti telekomunikacijskog operatora se stoga računa kao financijska dodana vrijednost (EBITDA + troškovi zaposlenih) u odnosu na ukupno potrošenu energiju [HRK/MJ] ili kao ukupan broj bita (proizvodna vrijednost) u odnosu na ukupno potrošenu energiju [bit/J]. U 2006. godini T-HT Grupa je ostvarila 11,1 HRK po MJ potrošene energije (ukupna energija bez energije vozila), a količina prometa je bila 176,9 bita po J potrošene energije. Time je financijska eko-efikasnost u odnosu na prethodnu godinu blago porasla, a prometna eko-efikasnost znatno porasla. Uzrok tom povećanju je porast ukupnog prometa izraženog u ekvivalentnim Gbitima zbog porasta prometa ADSL usluga, što je prirodni porast mlade usluge. T-HT Grupa će i dalje težiti poboljšanju svoje eko-efikasnosti u oba njezina aspekta, kroz veće povećanje dodane vrijednosti i prijenos većeg volumena prometa u odnosu na količinu potrošene energije.

	jedinice	2006.	2005.
Naplaćene minute prometa u pokretnim i nepokretnim mrežama	mil min	9.977	9.898
Ukupnan promet	ekv. mil Gbit	84,4	49,8
Prometna eko-efikasnost	bit / J	176,87	95,9
Dodana vrijednost (Added value)	mil HRK	5.284	5.404
Financijska eko-efikasnost	HRK / MJ	11,07	10,4

EBITDA: Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortisation

Dodana vrijednost (Added value): EBITDA + troškovi zaposlenih
Napomena Korporativnog sektora za izvješćivanje: EBITDA i troškovi osoblja ne moraju se nužno podudarati s izvješćima slanim u DT unutar redovitog izvješćivanja prema DT-u (moguće odstupanje oko ±2%) zbog razlike u standardima izvješćivanja i strukturi izvješćivanja. ■

Izvori:

Određeni podaci i informacije preuzeti su iz:

*T- HT Grupa - Godišnje izvješće 2006, <http://www.t.ht.hr>
Publikacije na IntraNetu T-HT-a*

*T-Mobile HR portal / Zaštita okoliša, <http://www.t-mobile.hr>
Publikacije T-Mobileovog intranetskog portala*

*DT - The 2006 Human Resources and Sustainability Report
2006 ETNO Sustainability Report: 10 years and Beyond*

Autori:

Ljubica Aničić, dipl. ing.

Mr. sc. Miroslav Bijele, dipl. ing.

Izdavač:

HT - Hrvatske telekomunikacije d.d.

Savska cesta 32, 10000 Zagreb

Sektor za osiguranje kvalitete i podršku, Odjel za zaštitu okoliša

Urednica: Milena Šupe; dizajner i grafički urednik: Dragan Majdov;

lektorica: Vesna Privrat; tisak: Aeroba;

